

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Risicofactoren

Welk verband is er tussen risicofactoren
en kindermishandeling?

1. Inleiding en werkwijze

Vanuit de wetenschap weten we dat er een verband is tussen het aantal risicofactoren in een buurt of wijk en de mate waarin kindermishandeling daar voorkomt.

De risicofactoren zijn aanwezig op gezinsniveau, in de sociaal economische context, de sociaal culturele context en in de structurele kenmerken van de woonomgeving. Op gezinsniveau oefenen de partnerrelatie en gezinssamenstelling invloed uit. Armoede, werkloosheid en opleidingsniveau beïnvloeden de sociaal economische context. Criminaliteit, middelengebruik, een andere culturele herkomst beïnvloeden de sociaal culturele context. Leegstand en overbevolking zijn structurele kenmerken die ook het sociale klimaat van de woonomgeving aantasten.

Stapeling van risicofactoren

De verwachting is dat op gemeenteniveau sprake is van een verband tussen de mate van kindermishandeling en een stapeling van deze risicofactoren. Om dit na te gaan zijn de feitelijk bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) aanwezige gegevens over de risicofactoren in gemeenten benut. Dit betekent dat de volgende gegevens voor alle gemeenten zijn verzameld over 2016 voor zover beschikbaar¹:

- **Gezinsfactoren:** scheidingspercentage, het aantal eenoudergezinnen en het aantal tienermoeders;
- **Sociaal economische factoren:** aantal uitkeringen, huishoudens met een laag inkomen, het gemiddelde besteedbare inkomen, kinderen in bijstandsg gezinnen, opleidingsniveau ouders (middels variabele achterstandsleerlingen);
- **Sociaal culturele factoren:** criminaliteit en etniciteit, voortijdig schoolverlaters. (Gegevens over middelengebruik zijn niet opgenomen omdat hierover geen feitelijke informatie beschikbaar is.);
- **Structurele kenmerken:** woningwaarde.

Zie 2. Gebruikte variabelen risicofactoren voor de omschrijving van de verzamelde gegevens.

1. Gegevens zijn verzameld voor de 390 gemeenten uit de gemeentelijst 2016. Wanneer informatie niet beschikbaar is over 2016 dan zijn de gegevens van de gemeenten uit eerdere jaren herleid naar de gemeenten uit de gemeentelijst 2016.

Risicoscores

Per variabele is berekend hoe de gemeente scoort t.o.v. alle andere gemeenten in het land. De ontstane risicoscore op een variabele is de z.g. Z-score die aangeeft hoeveel standaarddeviaties de score van de gemeente afwijkt van de andere gemeenten in het land. Gemiddeld is de risicoscore van elke variabele voor alle gemeenten 0. De totale risicoscore van een gemeente is de som van de afzonderlijke risicoscores. Ook het gemiddelde van de totale risicoscores van alle gemeenten is dus 0.

Zoals verwacht kent de gemeente Rotterdam de hoogste risicoscore, gevolgd door de gemeenten Amsterdam, 's-Gravenhage en Heerlen. In hoofdstuk 3 zijn de gemeenten met de hoogste en laagste risicoscores opgenomen. Gemeenten met de laagste risicoscores zijn: Roosendaal, Bloemendaal en Tubbergen.

Risicofactoren en aantal beschermingsonderzoeken

Gekeken is of er een verband bestaat tussen de totale risicoscores van gemeenten en de instroom van het aantal beschermingsonderzoeken bij de RvdK. Om aan te sluiten bij de CBS gegevens is het gemiddelde genomen van de instroom bescherming in 2015 en 2016.

Het blijkt dat er een significant verband bestaat tussen de totale risicoscores van gemeenten en de gemiddelde instroom beschermingsonderzoeken per 10.000 minderjarigen ($r = 0,523$).

De RvdK rekent in kindzaken, dat wil zeggen dat een beschermingsonderzoek betrekking heeft op één kind. Maken bijv. 2 kinderen deel uit van een gezin en doet de RvdK onderzoek naar beide kinderen dan telt dit voor 2 onderzoeken.

Vervolgens is voor elke jeugdzorgregio gekeken hoe de risicofactoren van de gemeenten zich verhouden tot de instroom beschermingsonderzoeken.

De totale risicoscore van een gemeente is gebaseerd op de risicofactoren van de gemeenten in die jeugdzorgregio. Anders gezegd, voor de risicofactoren die via het CBS verkregen zijn, is een gemiddelde score voor de jeugdzorgregio berekend waarna per gemeente is gekeken naar de afwijkingen van de risicofactor van dit gemiddelde. (Z-score). Vervolgens is voor iedere gemeente een somscore berekend van alle risicofactoren. Omdat de risicoscores gerelateerd zijn aan de gemiddelde score van de jeugdzorgregio zijn er dus gemeenten met een positieve en negatieve risicoscore (het gemiddelde is 0).

Risicoscore per gemeente

Voor elke jeugdzorgregio is in een grafiek per gemeente de som van de risicoscore en de gemiddelde instroom beschermingsonderzoeken over de jaren 2015 en 2016 per 10.000 minderjarigen in die gemeente weergegeven. Twee jeugdzorgregio's ontbreken omdat deze slechts één gemeente bevatten: Utrecht (stad) en Haarlemmermeer.

In hoofdstuk 4 zijn de gegevens van de 40 jeugdzorgregio's in te zien.

De grafieken laten zien dat over het algemeen gemeenten met een hoge risicoscore gemiddeld een hogere instroom van beschermingsonderzoeken per 10.000 minderjarigen hebben dan gemeenten met een lage risicoscore.

Uitzonderingen

Er zijn uitzonderingen. Dit kan te maken hebben met fouten in de berekening van de risicoscore of met een toevallige samenloop van omstandigheden (bijv. bemoeienis van de RvdK met een paar grote gezinnen leidt tot relatief veel beschermingsonderzoeken omdat voor elk kind een onderzoek geteld is). Daarnaast kan het te maken hebben met inhoudelijke factoren. In een gemeente met veel risicofactoren en relatief lage instroom beschermingsonderzoeken kan het zijn dat adequate hulpverlening voorkomt dat een onderzoek van de RvdK nodig is. Anderzijds kan het zijn dat in deze gemeenten kinderen ten onrechte niet bij de RvdK gemeld worden omdat problematiek niet gesignaleerd wordt. Kennis van het lokale veld is vereist om de juiste duiding te kunnen geven.

2. Gebruikte variabelen risicofactoren

Scheiding: Het aantal inwoners dat op 1 januari gescheiden is, uitgedrukt in hele procenten van het totaal aantal inwoners. De burgerlijke staat gescheiden ontstaat na ontbinding van een huwelijk door echtscheiding of na ontbinding van een geregistreerd partnerschap anders dan door het overlijden van de partner. Personen die gescheiden zijn van tafel en bed worden tot de gehuwden gerekend. Dit gegeven is ontleend aan de Structuurtelling Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). (CBS, statline)

Eenoudergezin: Jongeren (0 tot 25 jaar) die wonen in een eenoudergezin. Onder een eenoudergezin wordt een particulier huishouden bestaande uit één ouder verstaan. (CBS, statline jeugdmonitor)

Tiermoeder: Het totaal aantal moeders van 19 jaar en jonger per 1 januari van het referentiejaar. Hierbij gaat het om de leeftijd van de moeder op 31 december van het jaar ervoor. (CBS, statline jeugdmonitor)

Uitkering: Het aantal inkomensontvangers van 15 tot 65 jaar met 52 weken inkomen dat in het voorgaande jaar een uitkering als voornaamste inkomensbron had, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal inkomensontvangers van 15 tot 65 jaar. (CBS, statline)

Laag inkomen: percentage huishoudens dat langer dan 4 jaar behoort tot de categorie "laag inkomen". De lage inkomensgrens is een grens die voor alle jaren en voor alle huishoudens eenzelfde koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979. (CBS, statline)

Gemiddeld besteedbaar inkomen: Het besteedbaar inkomen bestaat uit het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten zoals alimentaties, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. het gaat om het rekenkundig gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden (CBS, statline)

Kinderen in bijstandsgesinnen: Het aantal jongeren 0 tot 25 jaar dat in een bijstandsgesin opgroeit. (CBS, statline jeugdmonitor)

Achterstandsleerling: Leerling in het reguliere basisonderwijs die volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap behoort tot een achterstandscategorie. Het gaat hierbij om kinderen van ouders die een laag opleidingsniveau hebben. De achterstandsleerlingen krijgen een gewicht van - 0.30 of 1.20. In dit onderzoek zijn beide gewichten meegenomen in het berekenen van het percentage.

- 0.30 voor leerlingen waarvan beide ouders maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of de vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg hebben gedaan óf waarvan beide ouders maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs hebben gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool;
- 1.20 voor leerlingen van wie één van de ouders maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk heeft gehad en de ander maximaal dezelfde opleiding heeft gevolgd óf het lbo/vbo, praktijkonderwijs of de vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft doorlopen óf maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs heeft gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool.

Criminaliteit: Aantal in het verslagjaar geregistreerde misdrijven per 1000 inwoners.

Etnische herkomst: Het aantal allochtonen met een niet-westerse herkomst op 1 januari. Dit gegeven is ontleend aan de Structuurtelling Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). (CBS, statline)

Voortijdige schoolverlaters: Het aandeel voortijdig schoolverlaters binnen het totaal aantal leerlingen in de betreffende subgroep van de onderzoekspopulatie. Gegevens over 2015 en 2016. Indicatoren: jongeren 0 tot 25 jaar. (CBS, statline jeugdmonitor)

Woningwaarde: De gemiddelde waarde onroerende zaken van woonobjecten gebaseerd op de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ-waarde). Voor de bepaling van de gemiddelde woningwaarde wordt alleen gebruik gemaakt van die WOZ-objecten omschreven als woningen dienend tot hoofdverblijf (WOZ-objectcode 10) en woningen met praktijkruimte (WOZ-objectcode 11). (CBS, statline)

3. Gemeenten met de hoogste en laagste risicoscores

In onderstaand overzicht is te zien welke gemeenten naar verhouding de hoogste en laagste score hebben wanneer de risicoscores van de verschillende variabelen opgeteld zijn.

Gemeenten met naar verhouding de hoogste risicoscore

Rotterdam
.....
Amsterdam
.....
's-Gravenhage
.....
Heerlen
.....
Groningen
.....
Arnhem
.....
Vlaardingen
.....
Schiedam
.....
Kerkrade
.....
Vlissingen
.....
Enschede
.....
Leeuwarden
.....
Delft
.....
Lelystad
.....
Hoogezand-Sappemeer
.....
Nijmegen
.....
Tilburg
.....
Eindhoven
.....
Dordrecht
.....
Maastricht
.....
Almelo
.....
Vlagtwedde
.....
Roermond
.....
Capelle aan den IJssel
.....
Delfzijl
.....

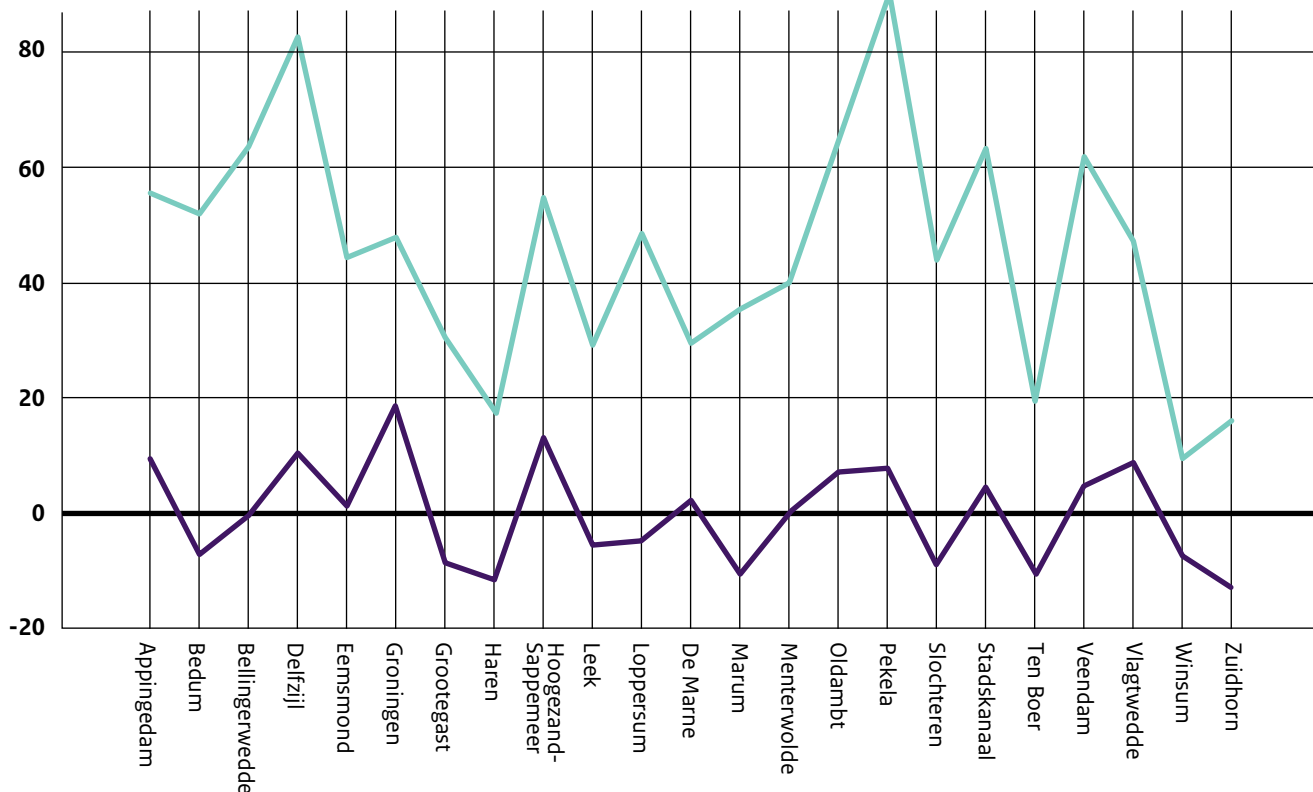
De gemeente Rotterdam kent de hoogste risicoscore gevolgd door de gemeente Amsterdam. De gemeente Rozendaal kent de laagste somscore.

Gemeenten met naar verhouding de laagste risicoscore

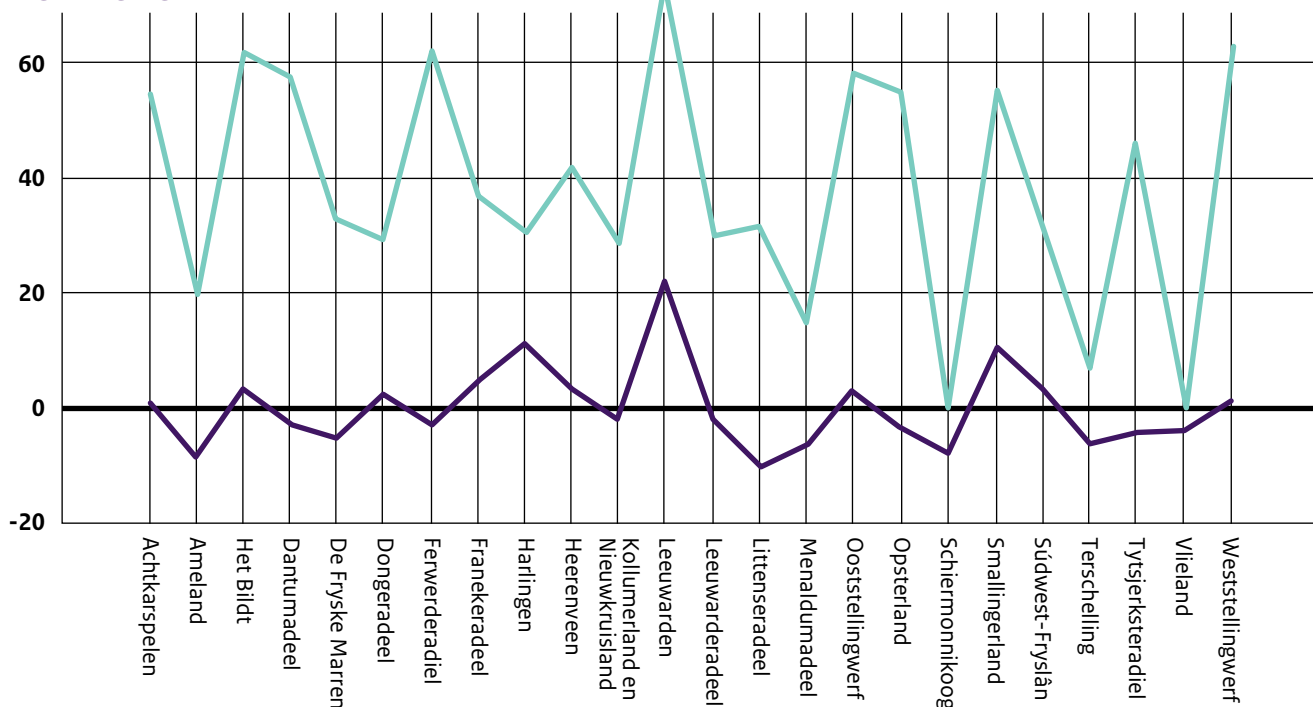
Rozendaal
.....
Bloemendaal
.....
Tubbergen
.....
Sint Anthonis
.....
Dinkelland
.....
Haaren
.....
Sint-Michielsgestel
.....
Zederik
.....
Midden-Delfland
.....
Wierden
.....
Alphen-Chaam
.....
Montfoort
.....
Reusel-De Mierden
.....
Laren
.....
Blaricum
.....
Dalfsen
.....
Giessenlanden
.....
Sint-Oedenrode
.....
Woudenberg
.....
Molenwaard
.....
Wassenaar
.....
Heemstede
.....
Bunschoten
.....
Eijsden-Margraten
.....
Oirschot
.....

4. Gemiddelde instroom van beschermingsonderzoeken in 2015 en 2016 in relatie tot externe risicofactoren per jeugdzorgregio.

Jeugdzorgregio Groningen

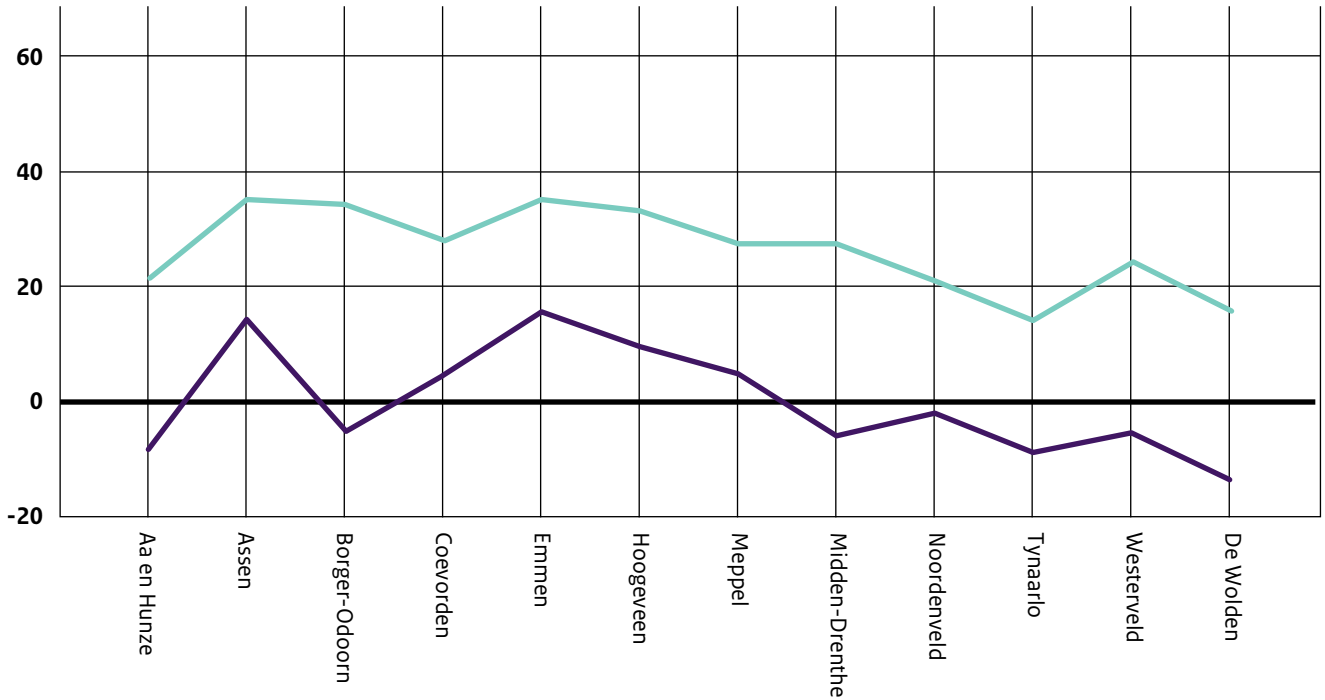

Jeugdzorgregio Friesland

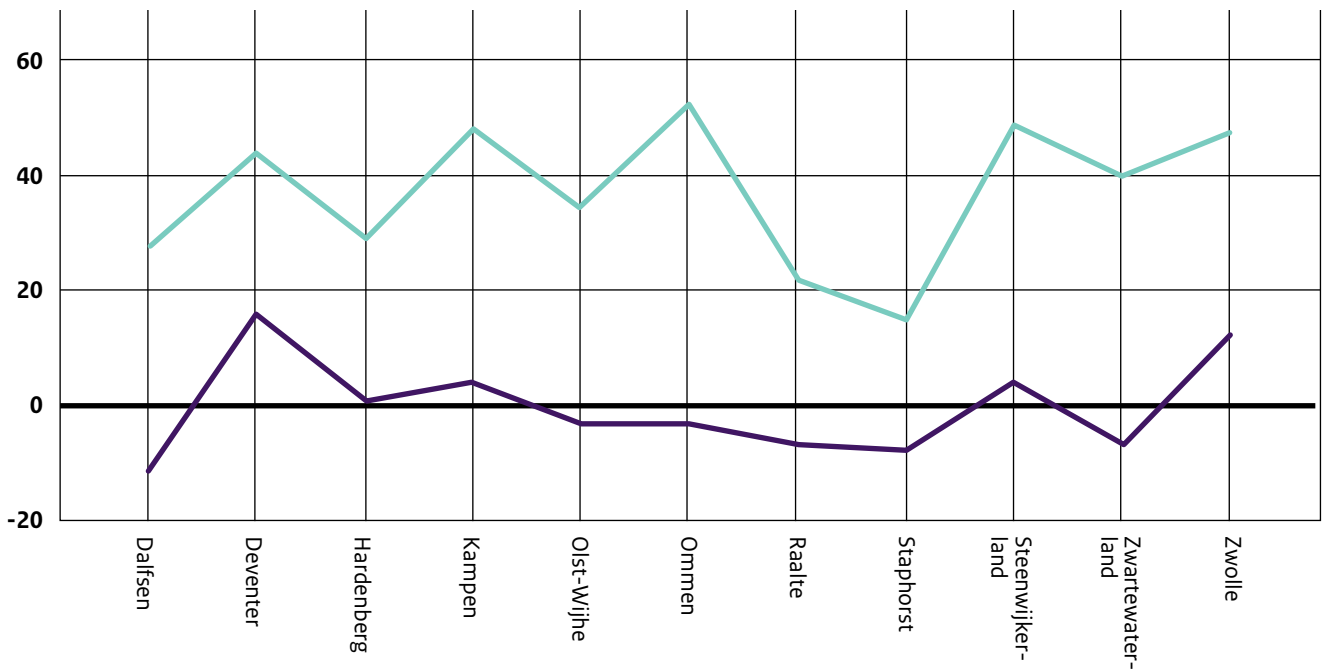

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
 — Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Drenthe

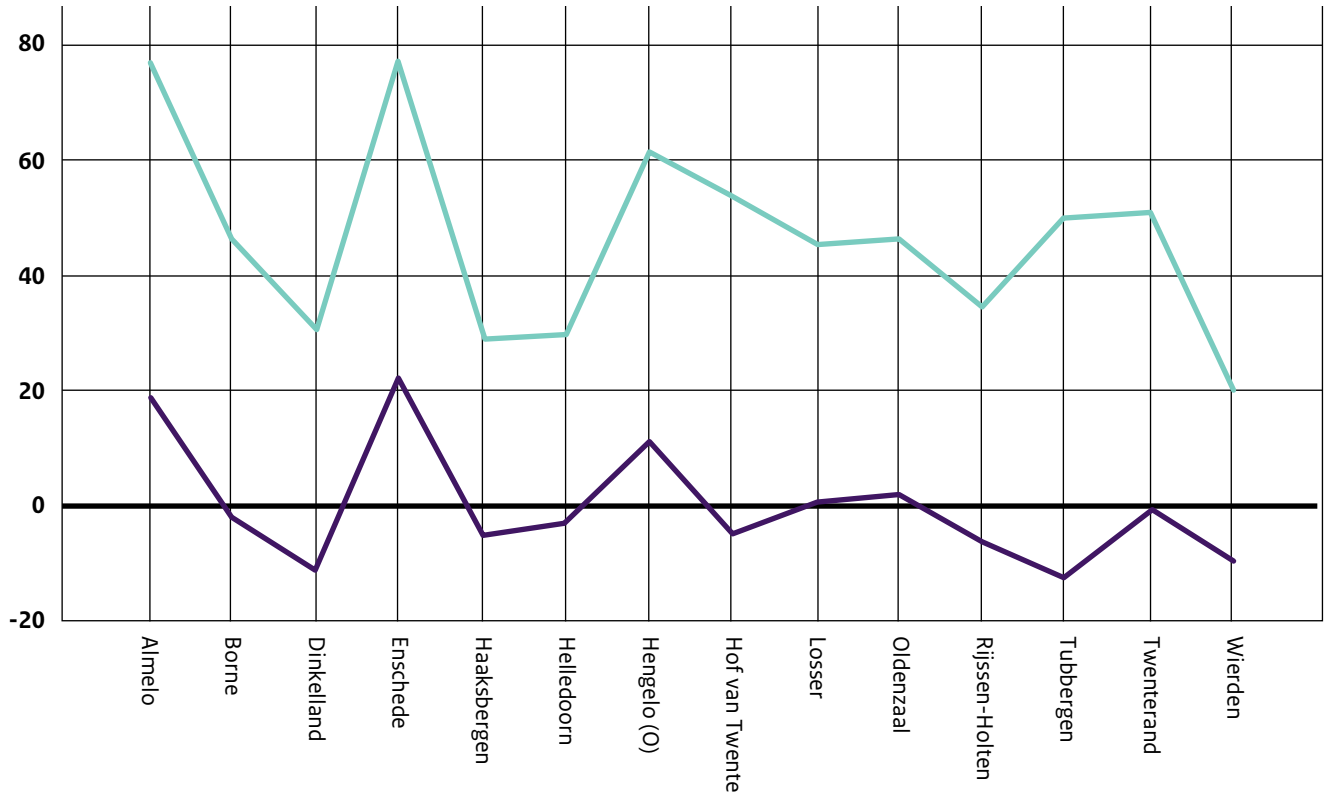

Jeugdzorgregio IJsselland

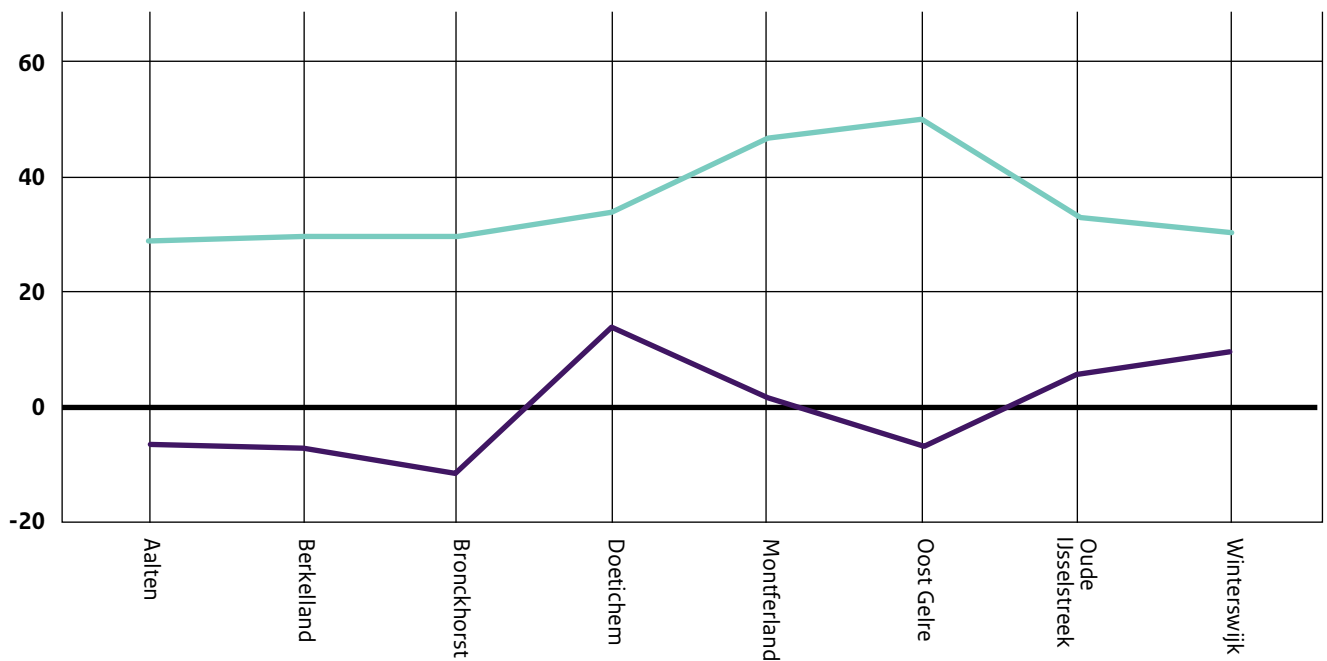

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Twente

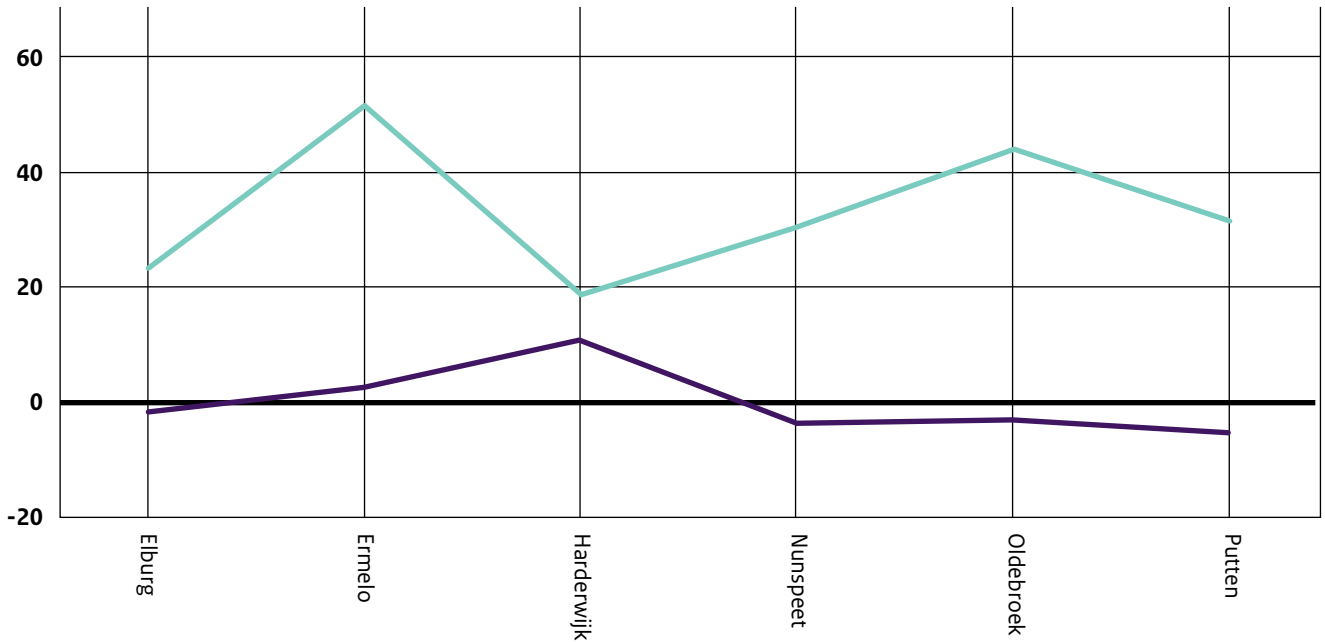

Jeugdzorgregio Achterhoek

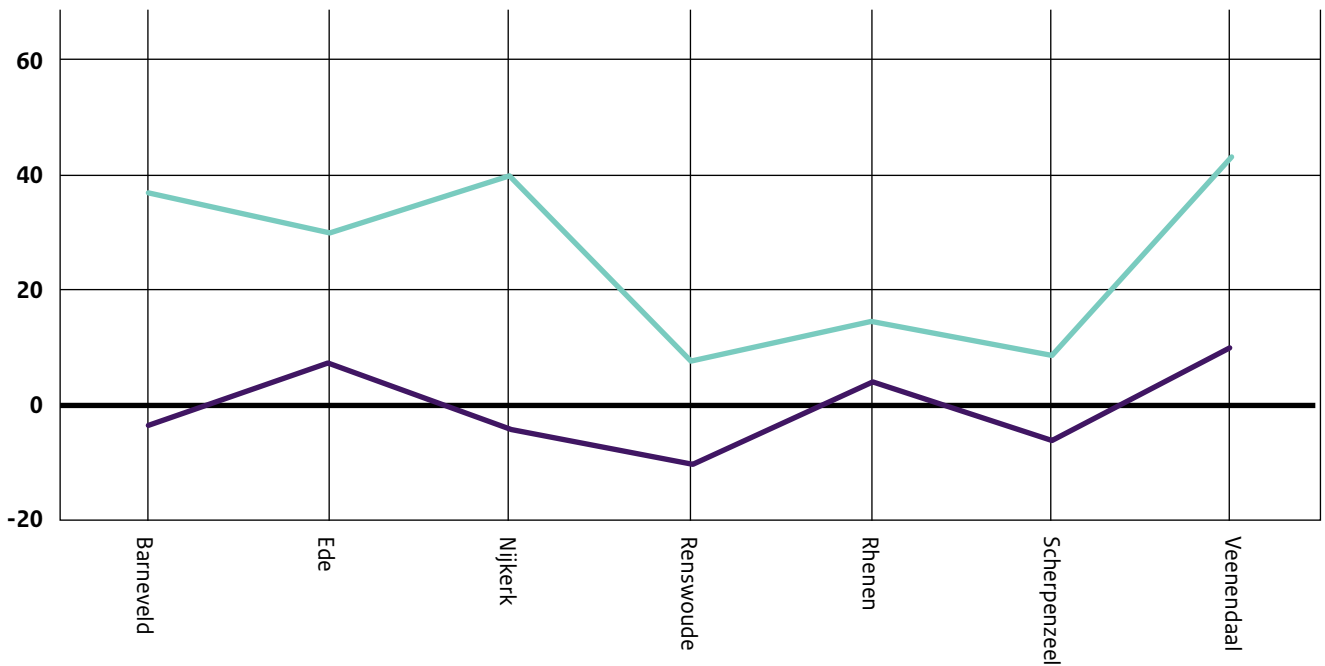

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Noord-Veluwe

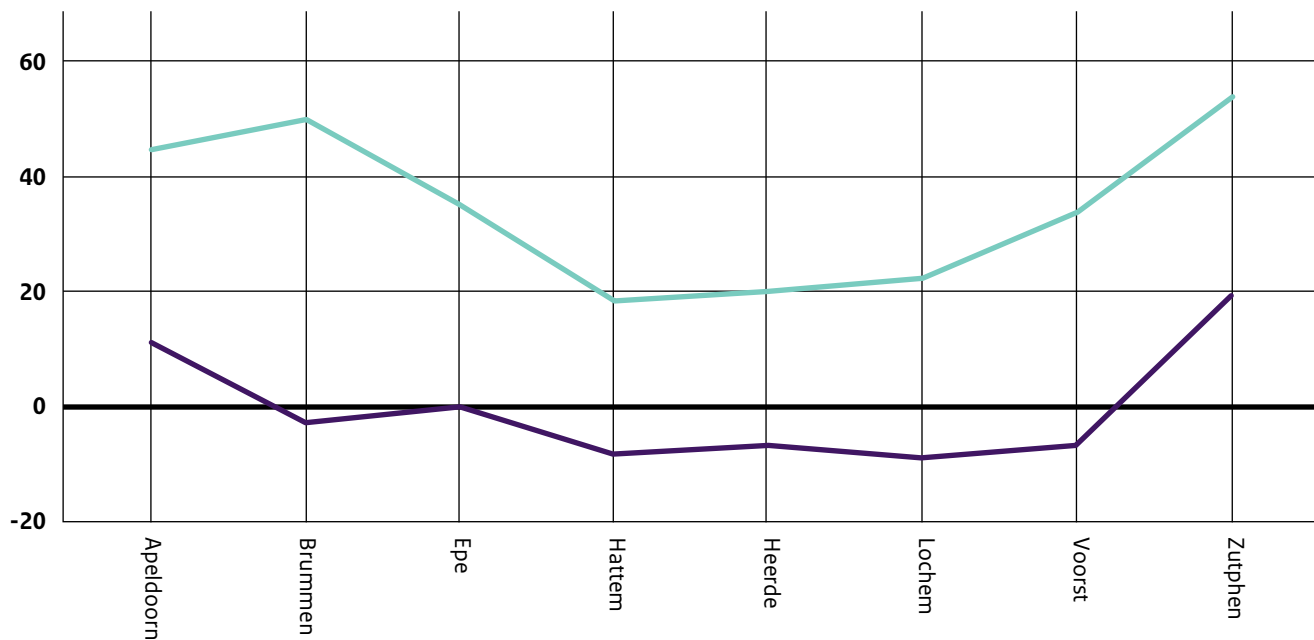

Jeugdzorgregio Food Valley

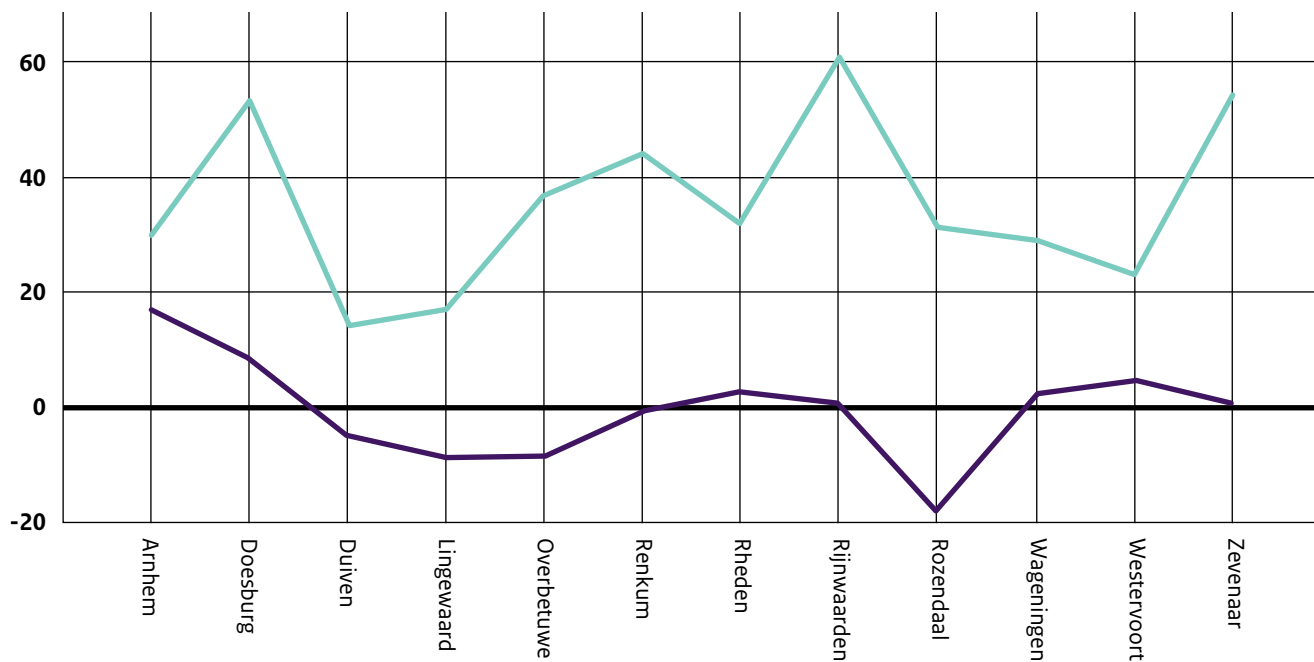

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Midden-IJssel / Oost-Veluwe

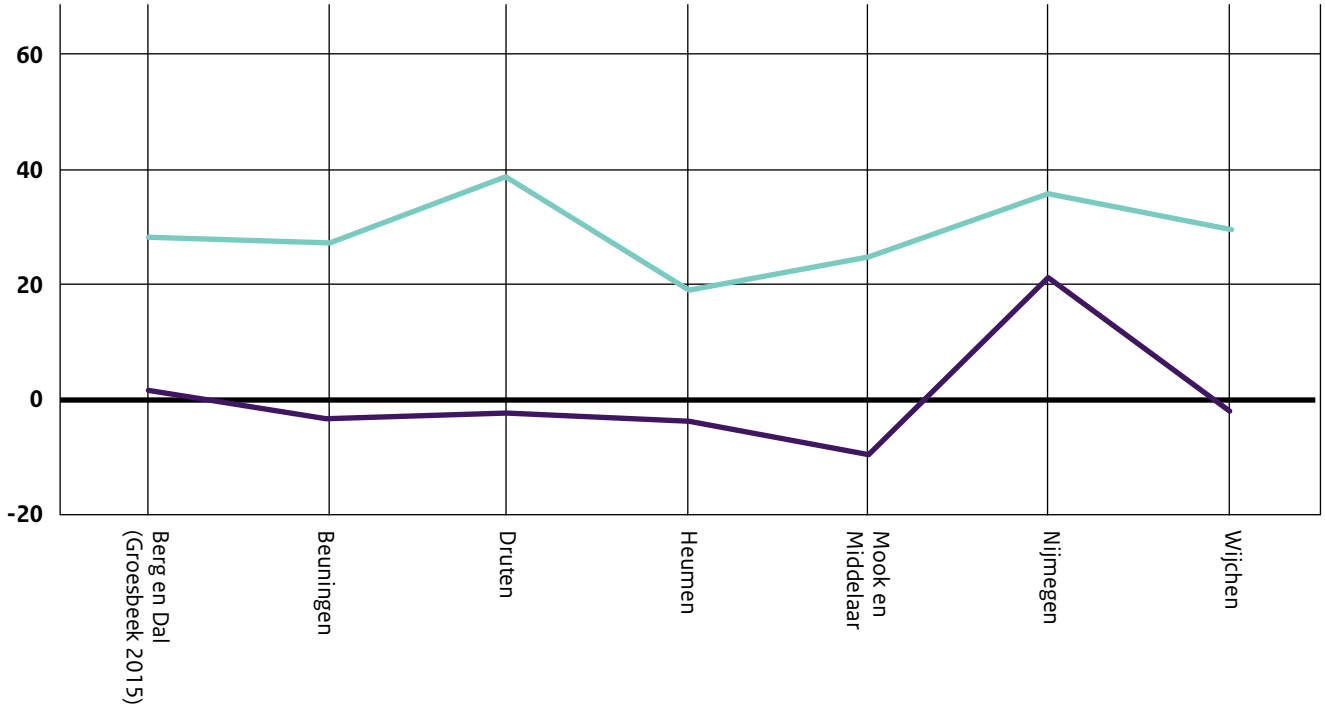

Jeugdzorgregio Arnhem

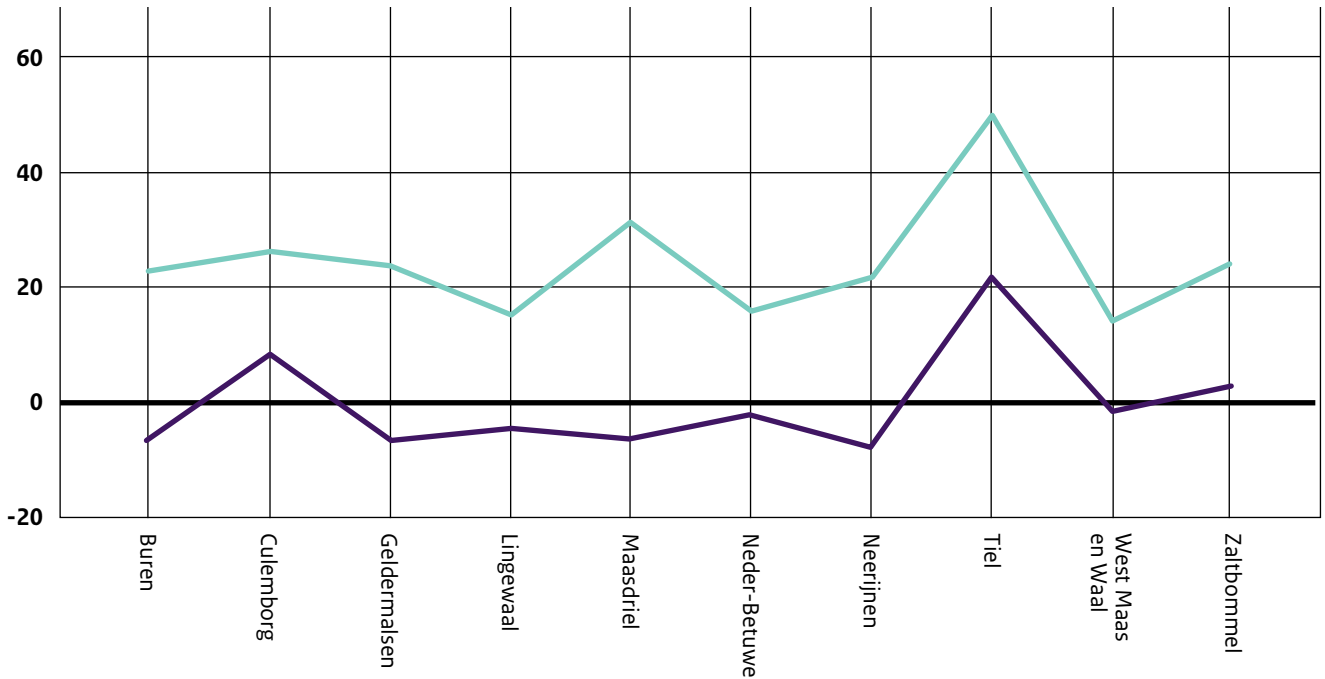

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Rijk van Nijmegen

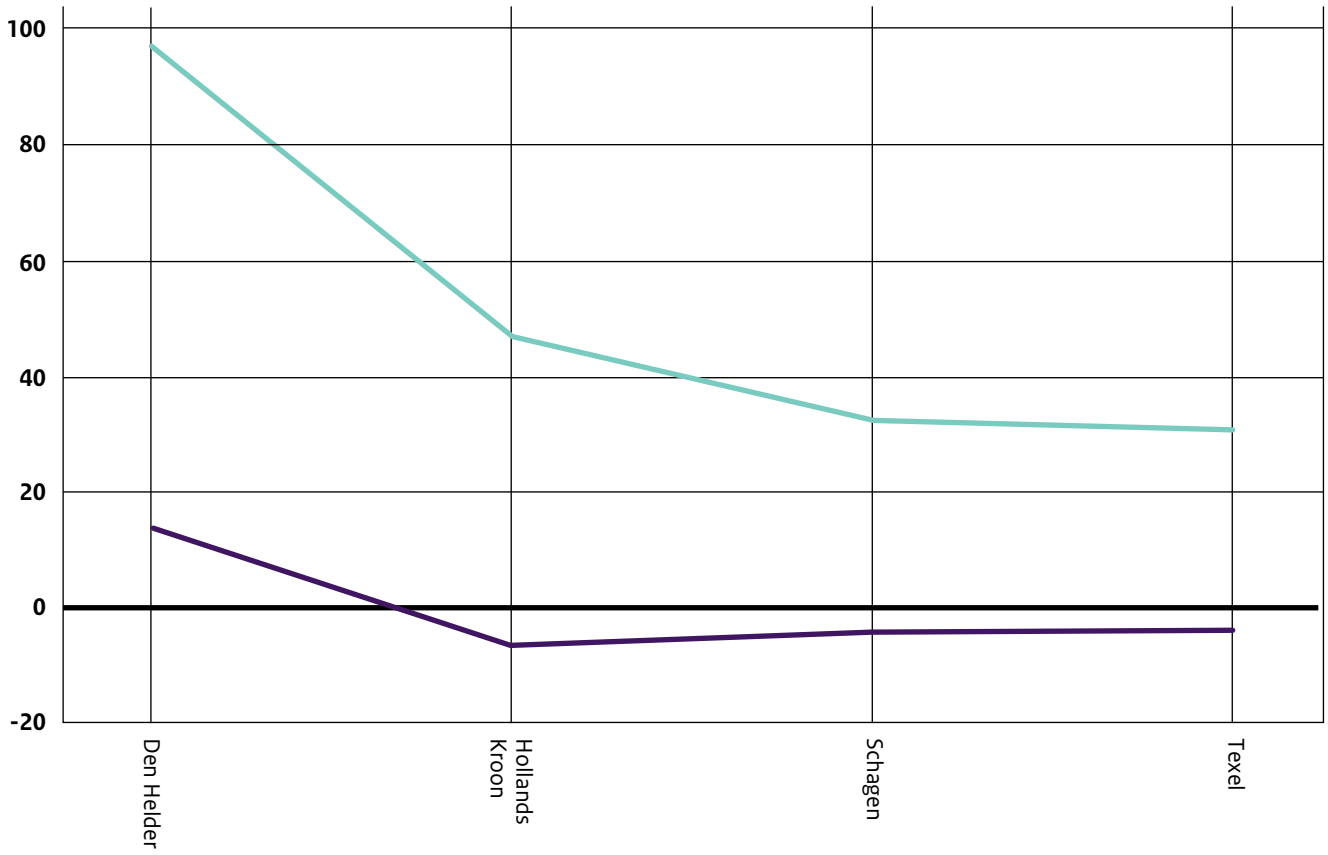

Jeugdzorgregio Rivierenland

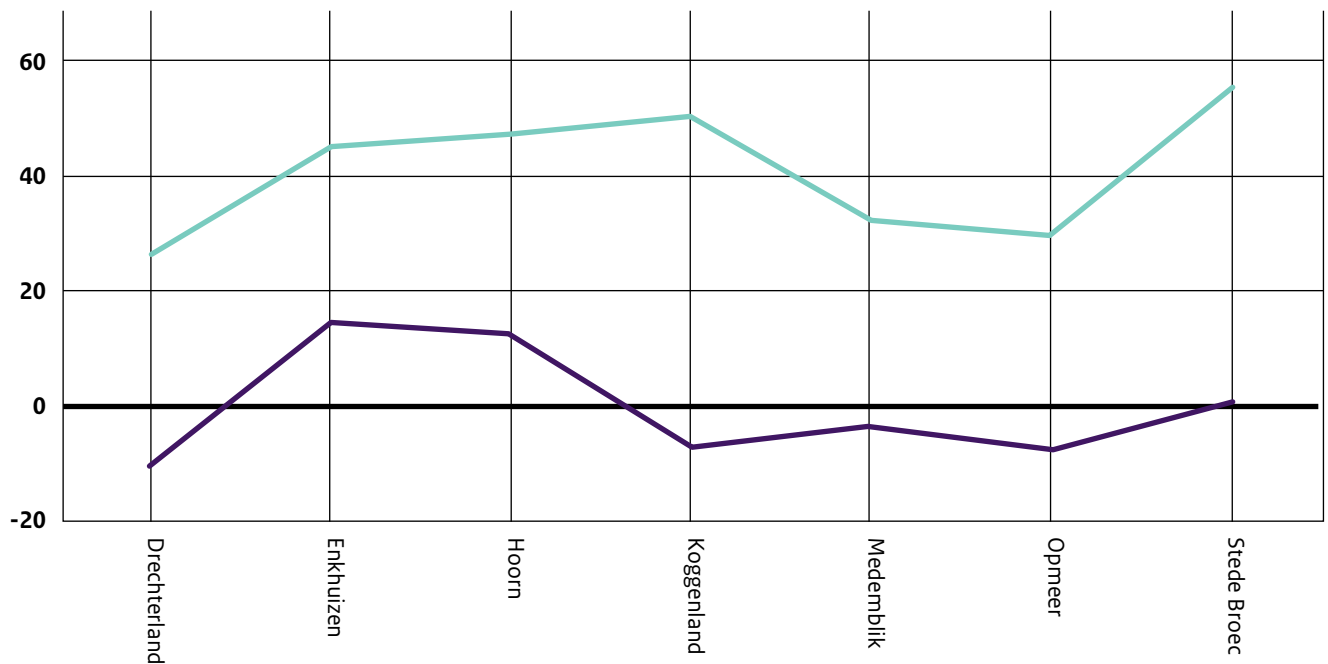

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
 — Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Kop van Noord-Holland

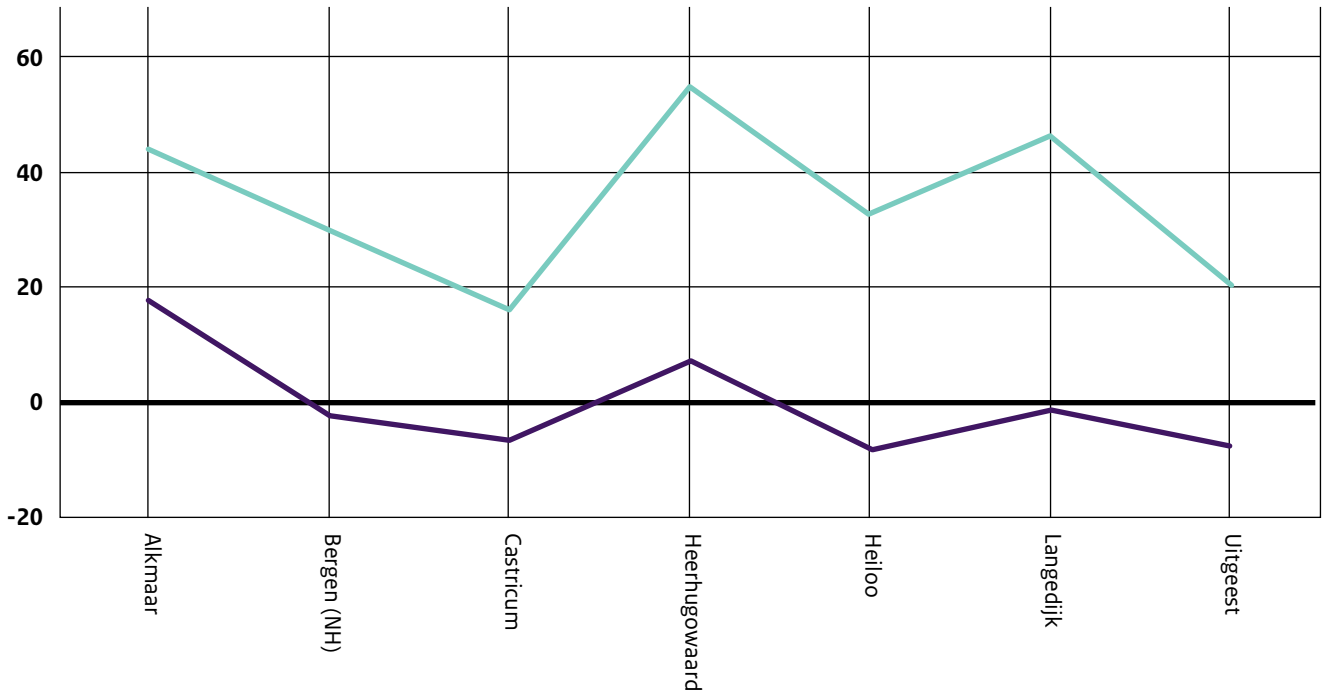

Jeugdzorgregio West-Friesland

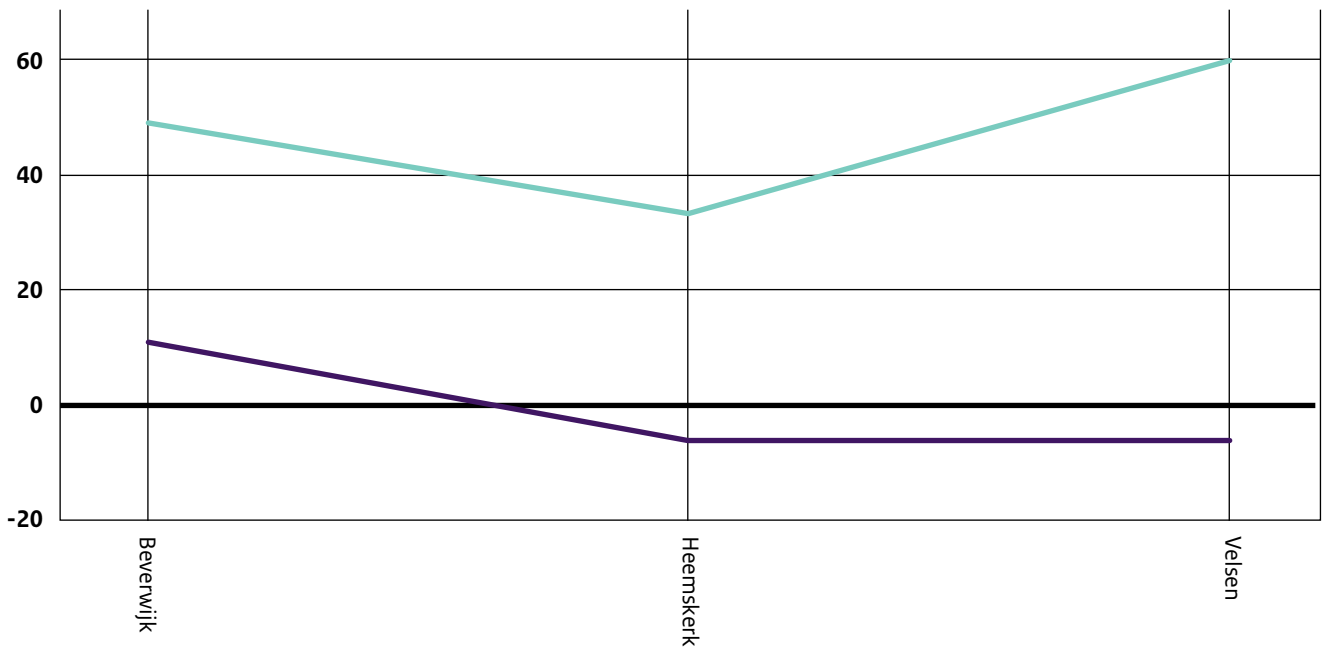

— Instream beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Noord-Kennemerland

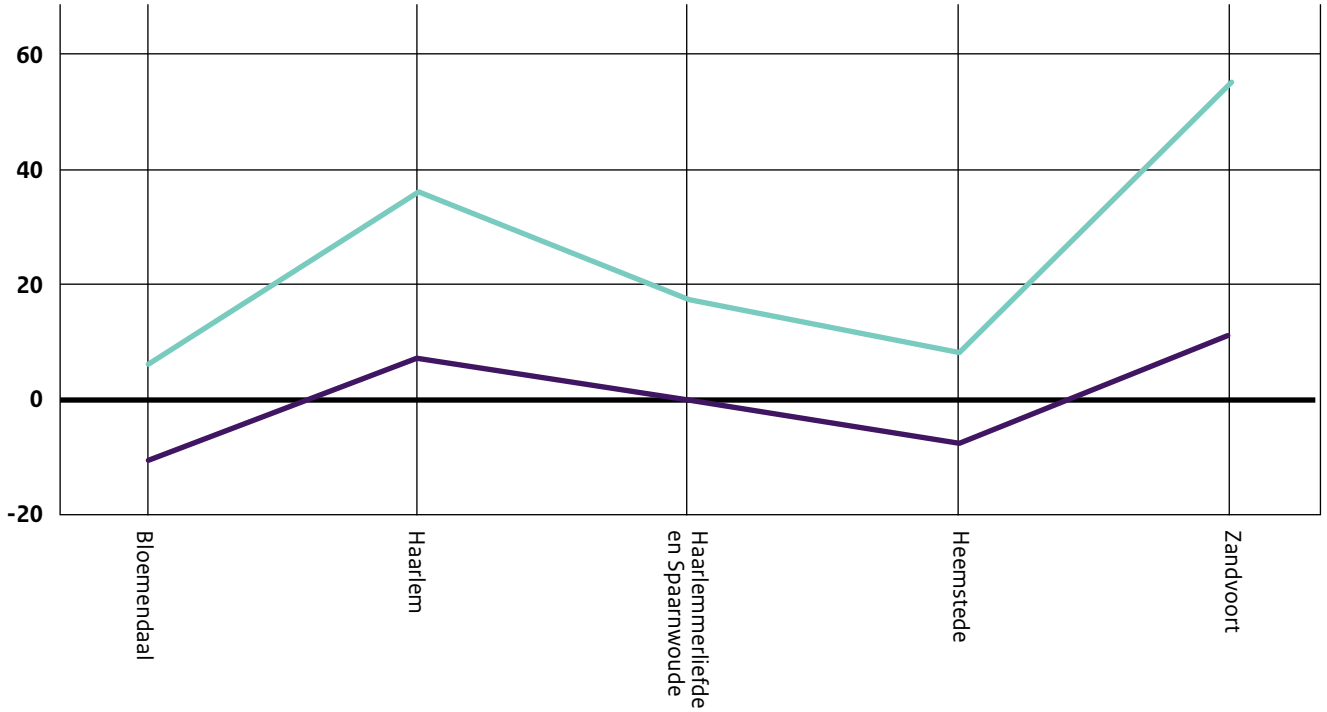

Jeugdzorgregio Midden-Kennemerland

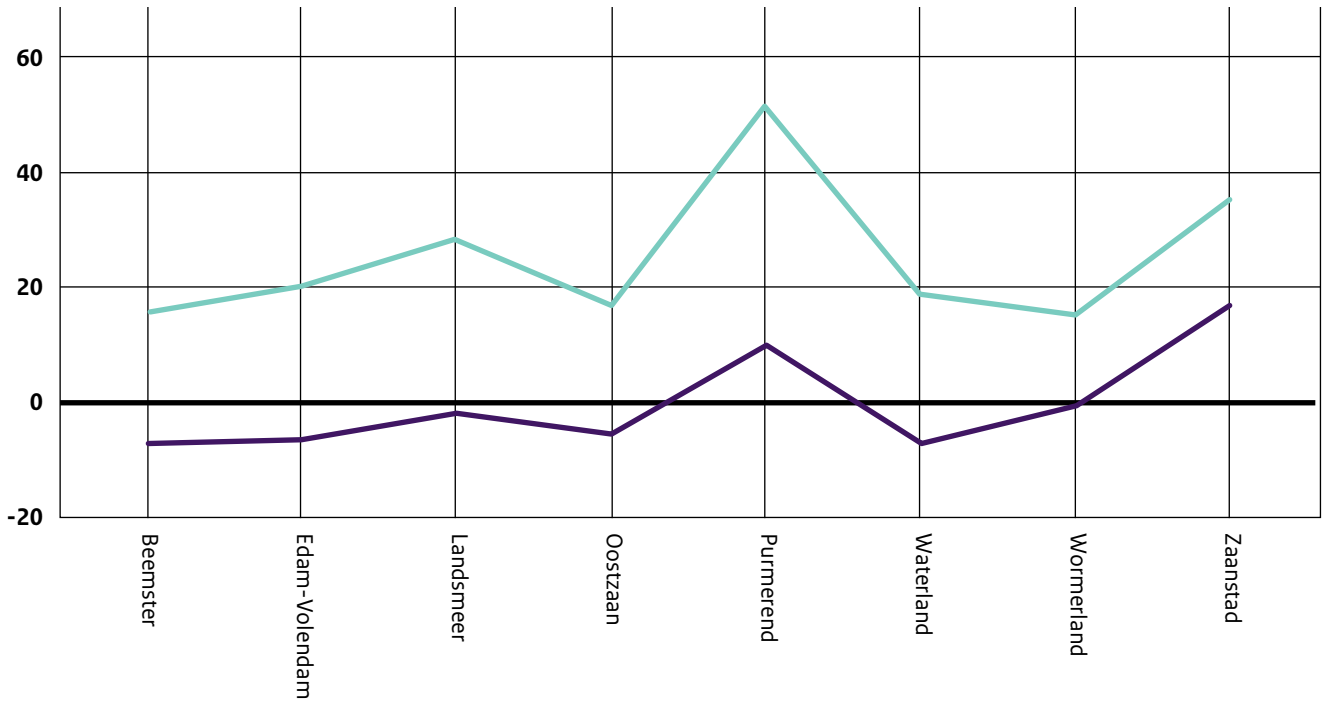

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Zuid-Kennemerland

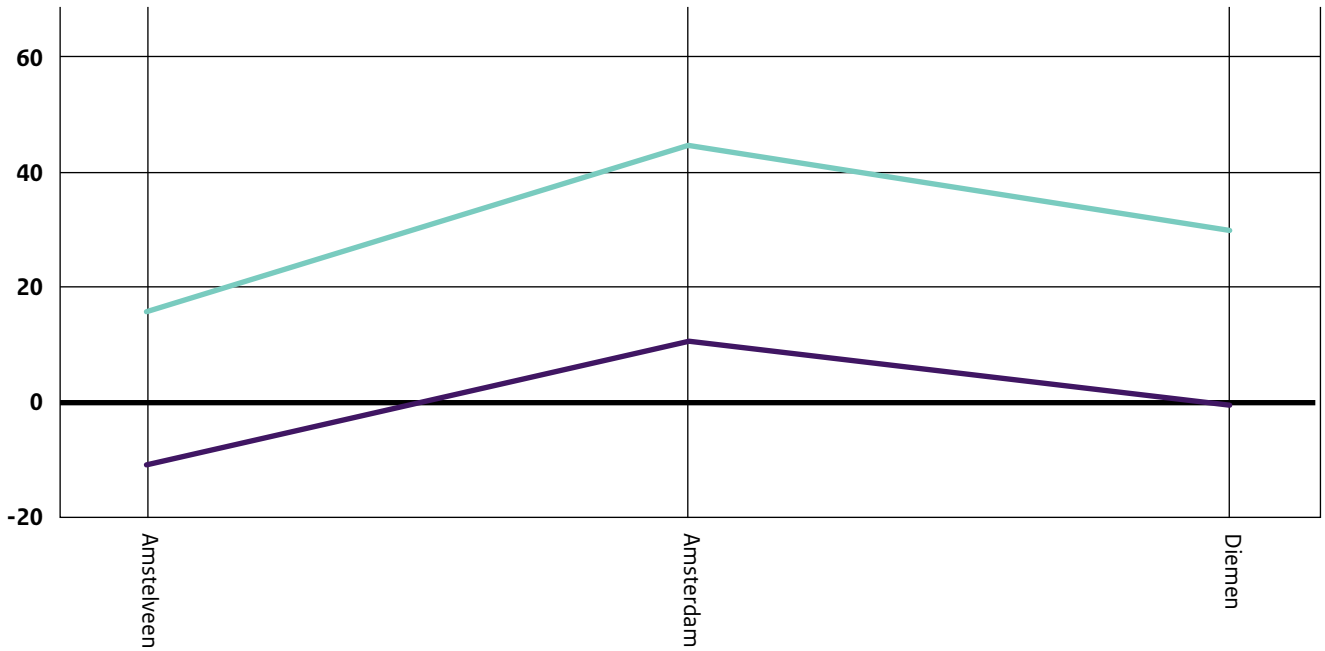

Jeugdzorgregio Zaanstreek-Waterland

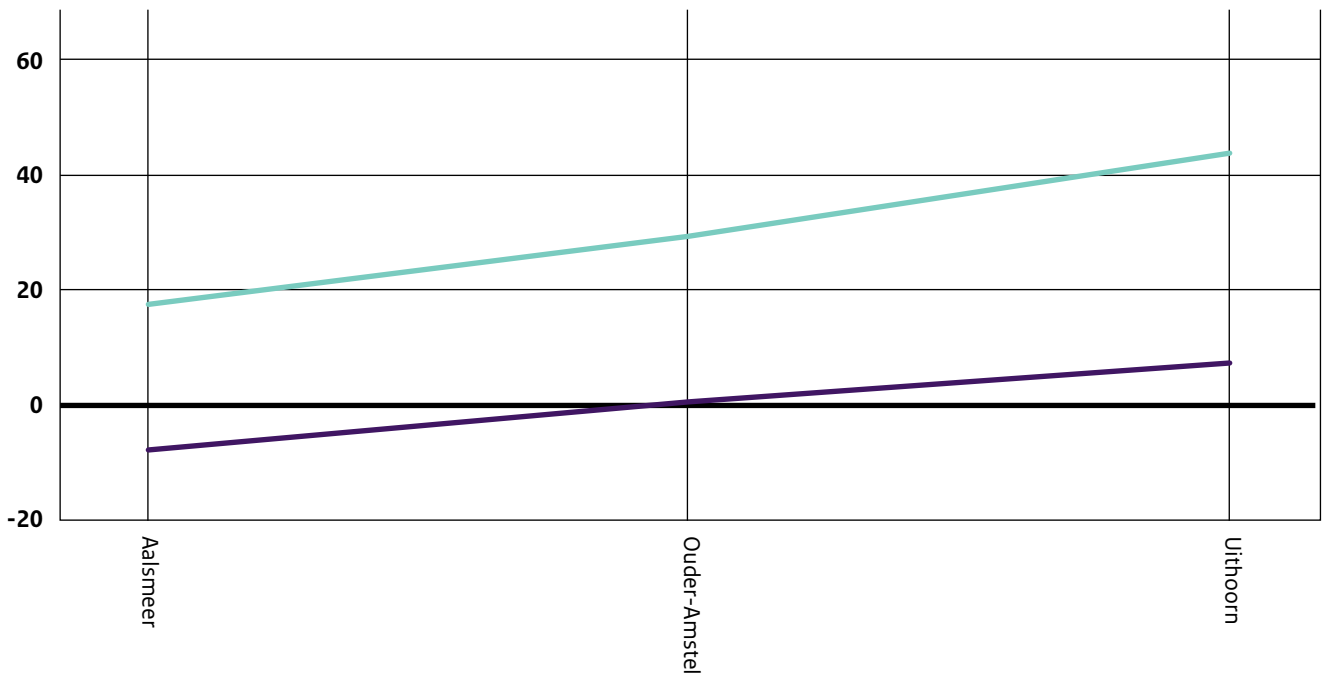

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Amsterdam

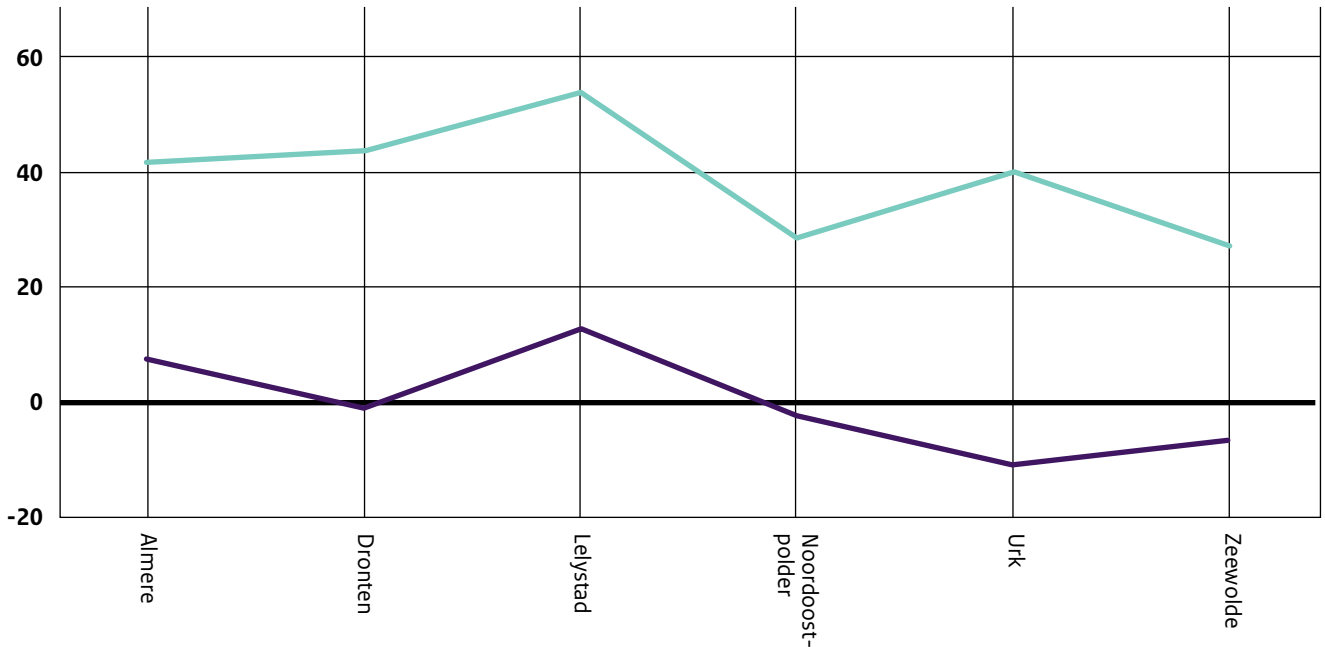

Jeugdzorgregio Amsterdam-Amstelland

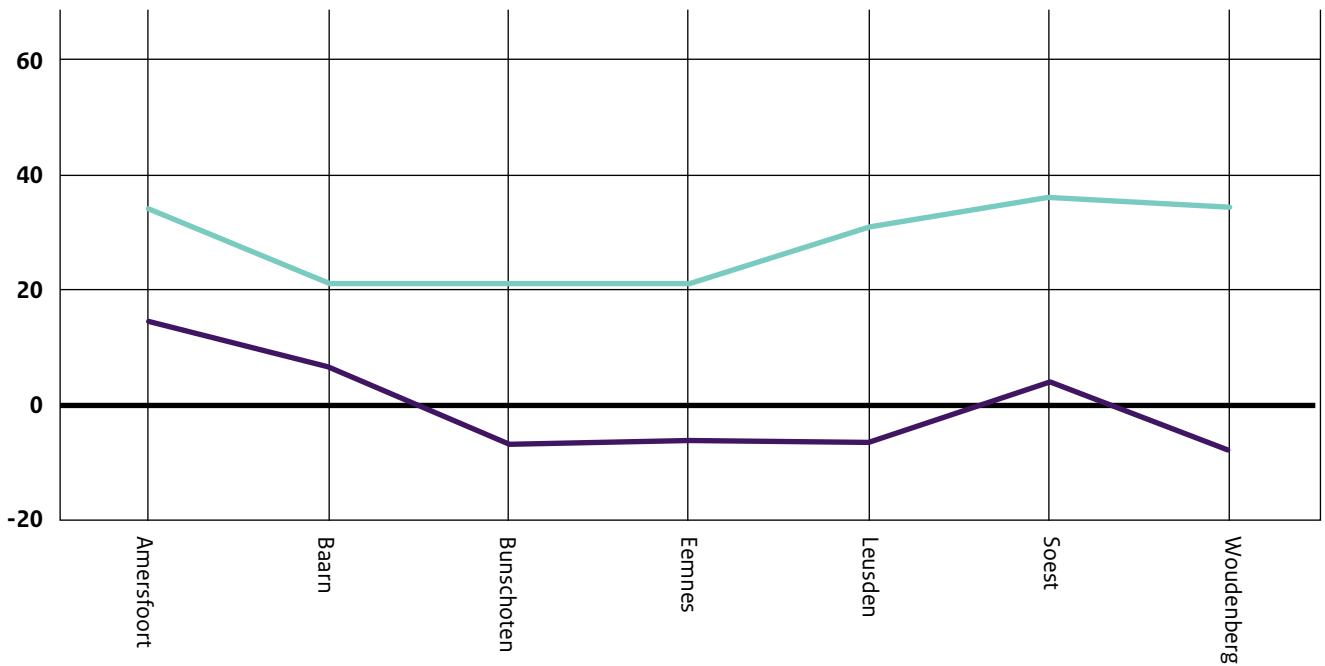

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Flevoland

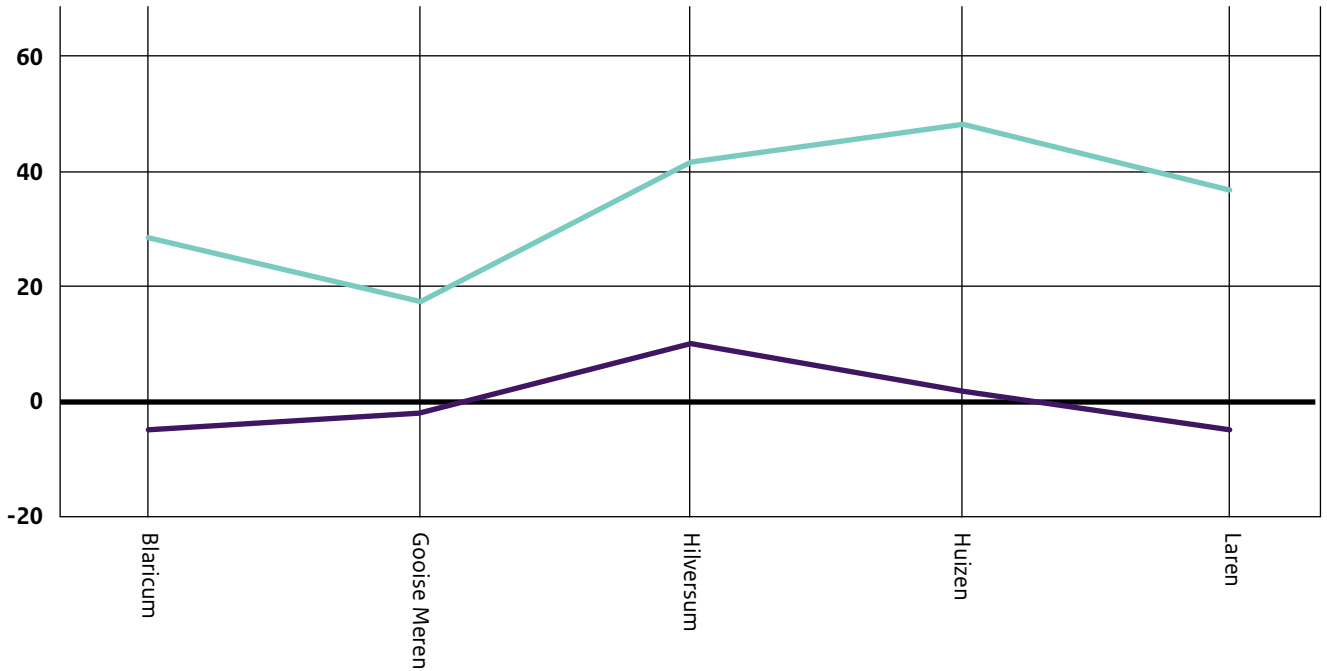

Jeugdzorgregio Eemland

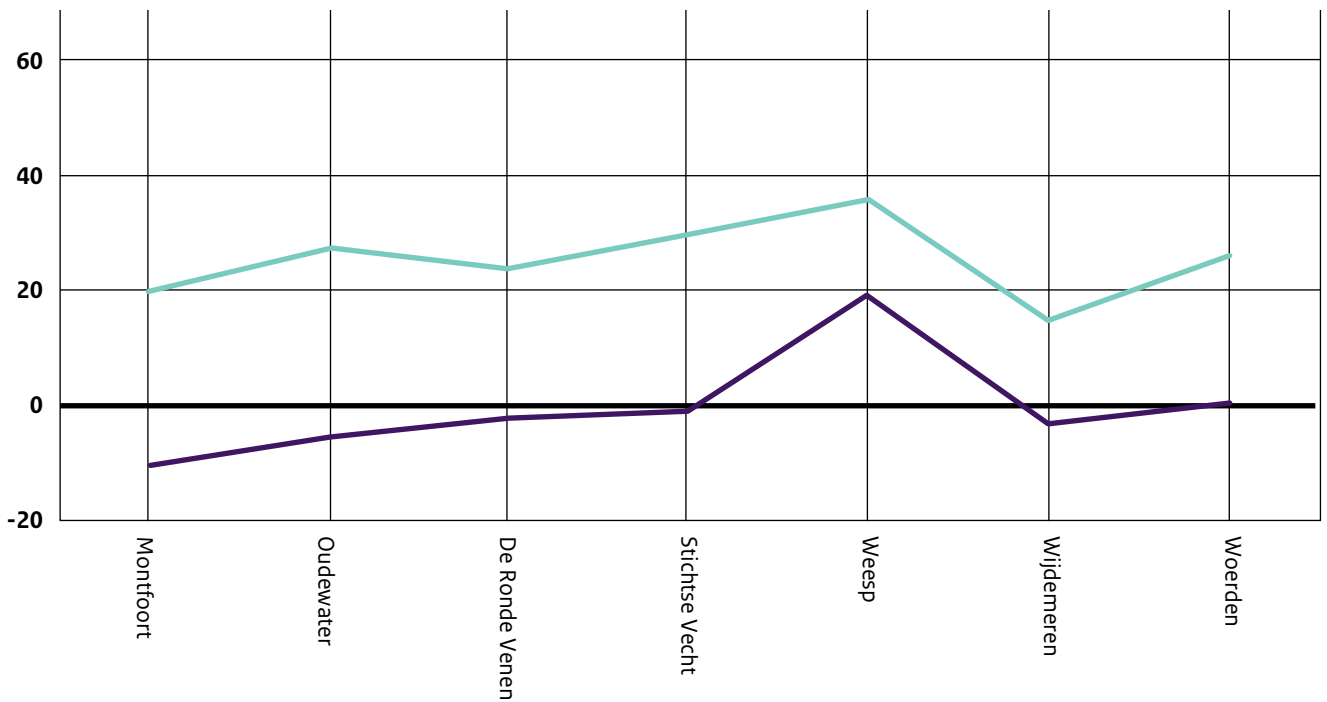

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Gooi- en Vechtstreek

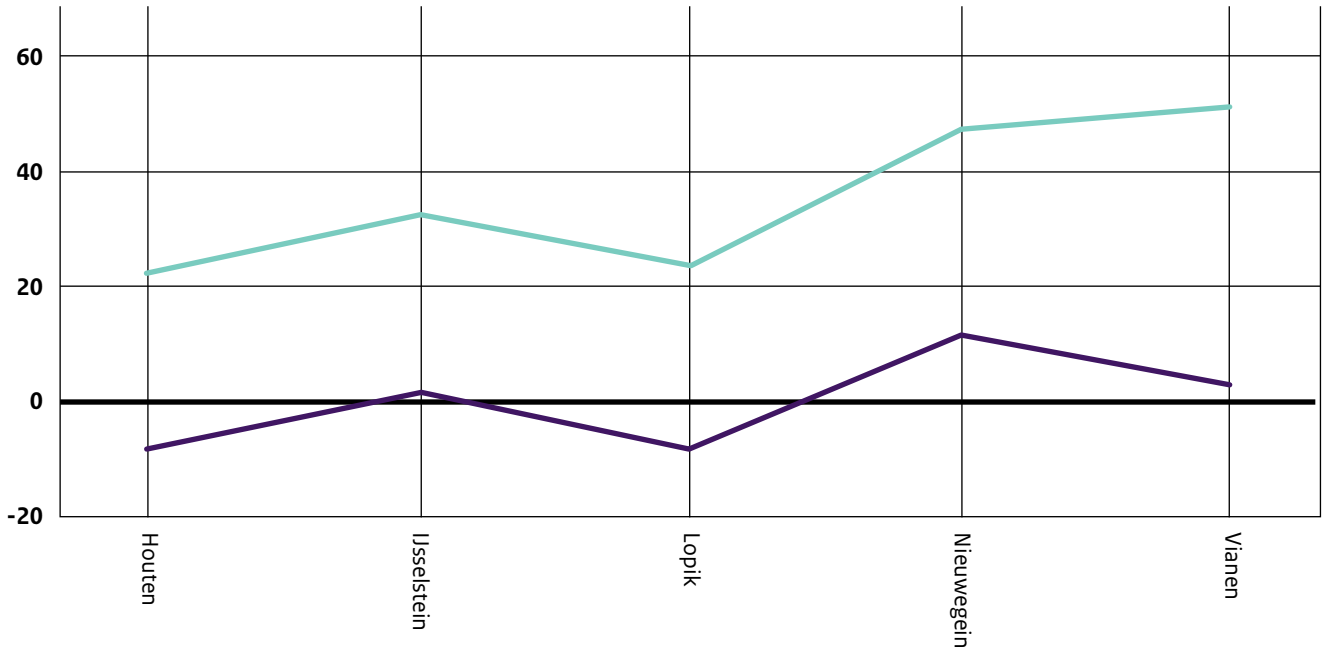

Jeugdzorgregio Utrecht West

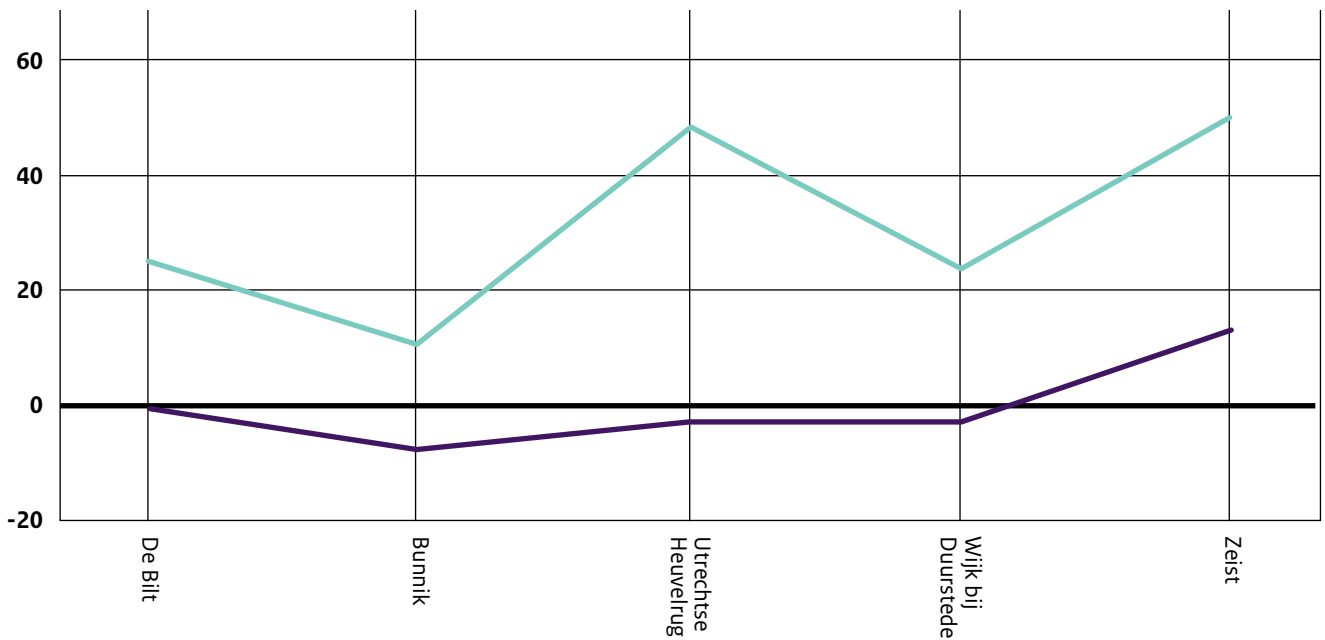

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Lekstroom

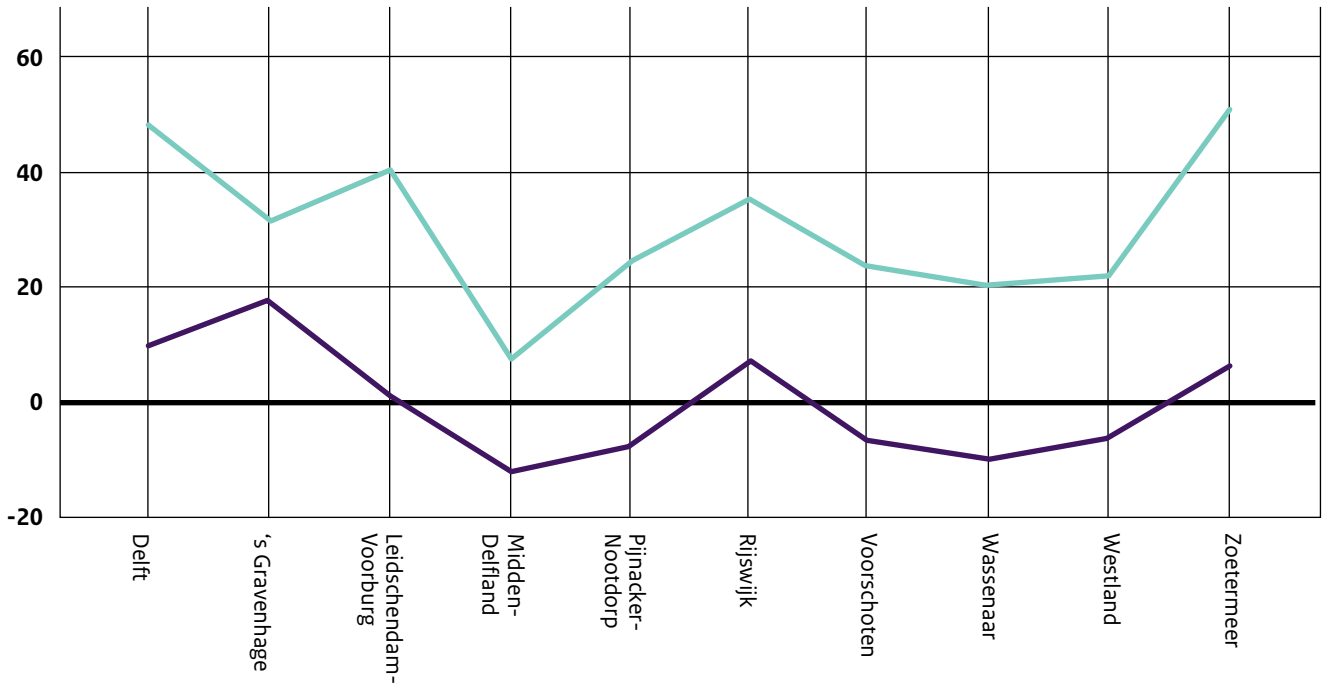

Jeugdzorgregio Zuidoost-Utrecht

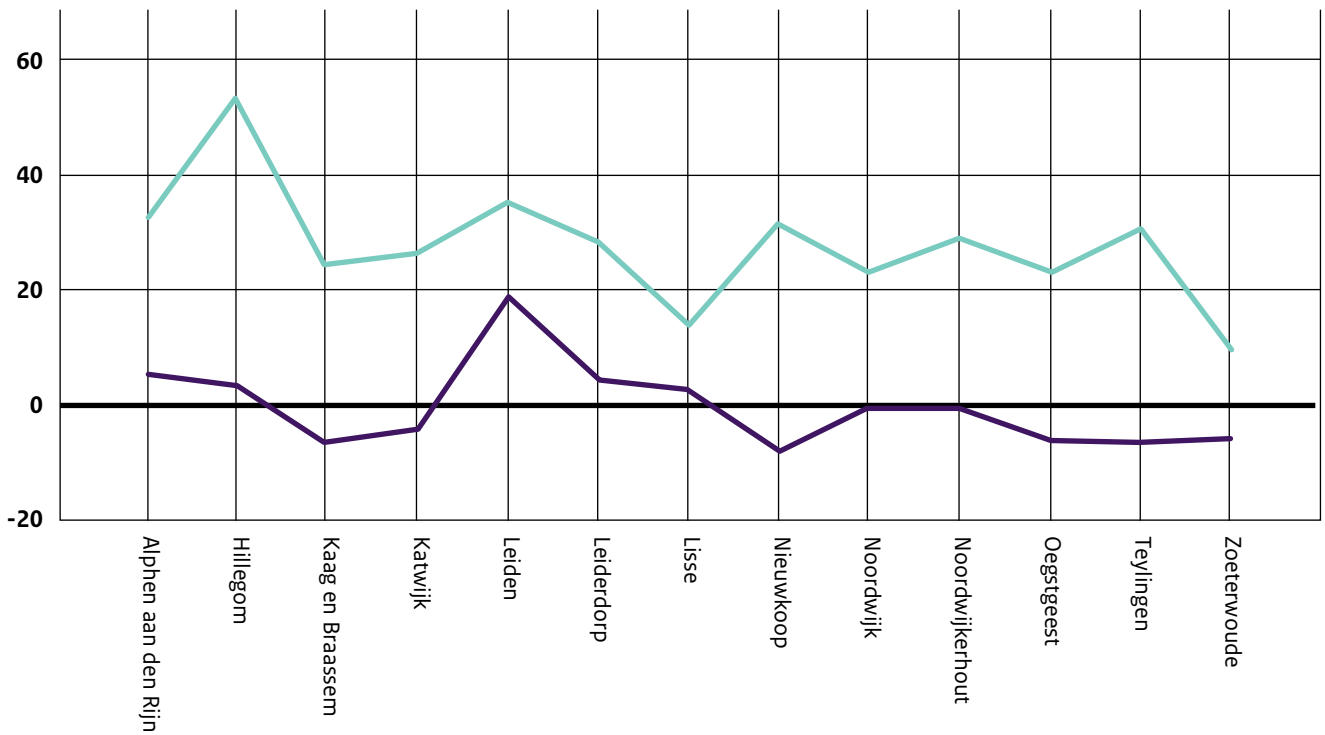

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Haaglanden

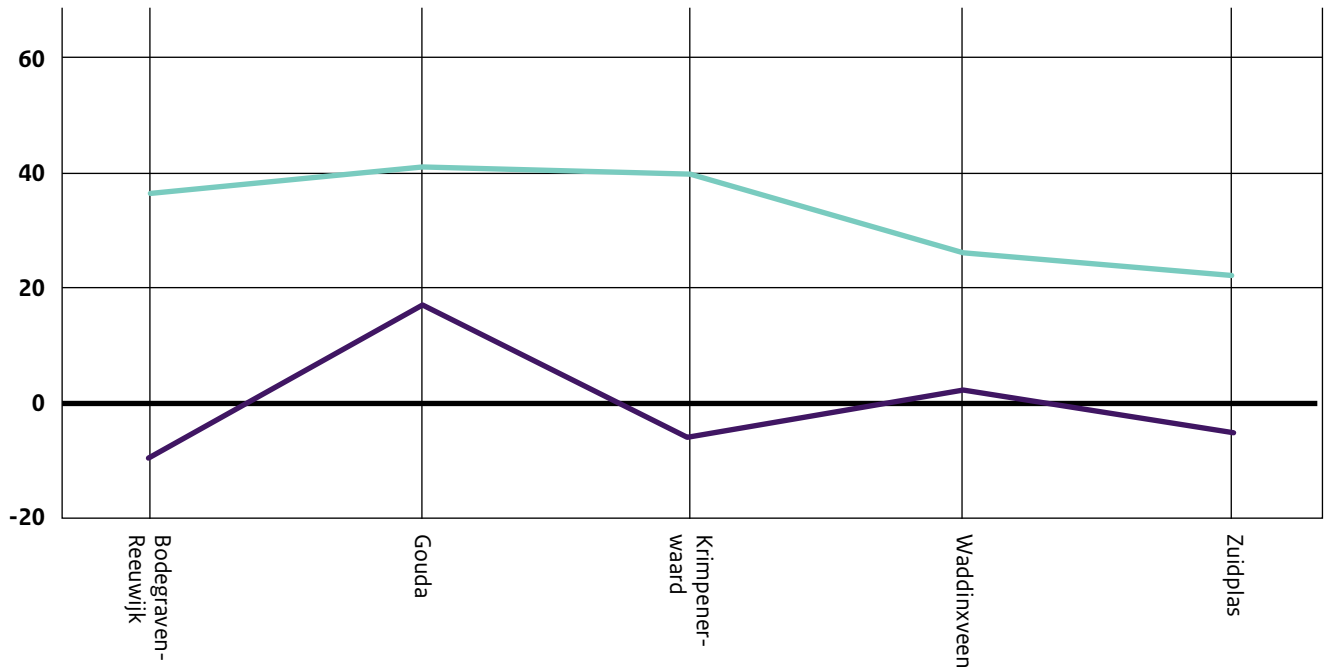

Jeugdzorgregio Holland-Rijndland

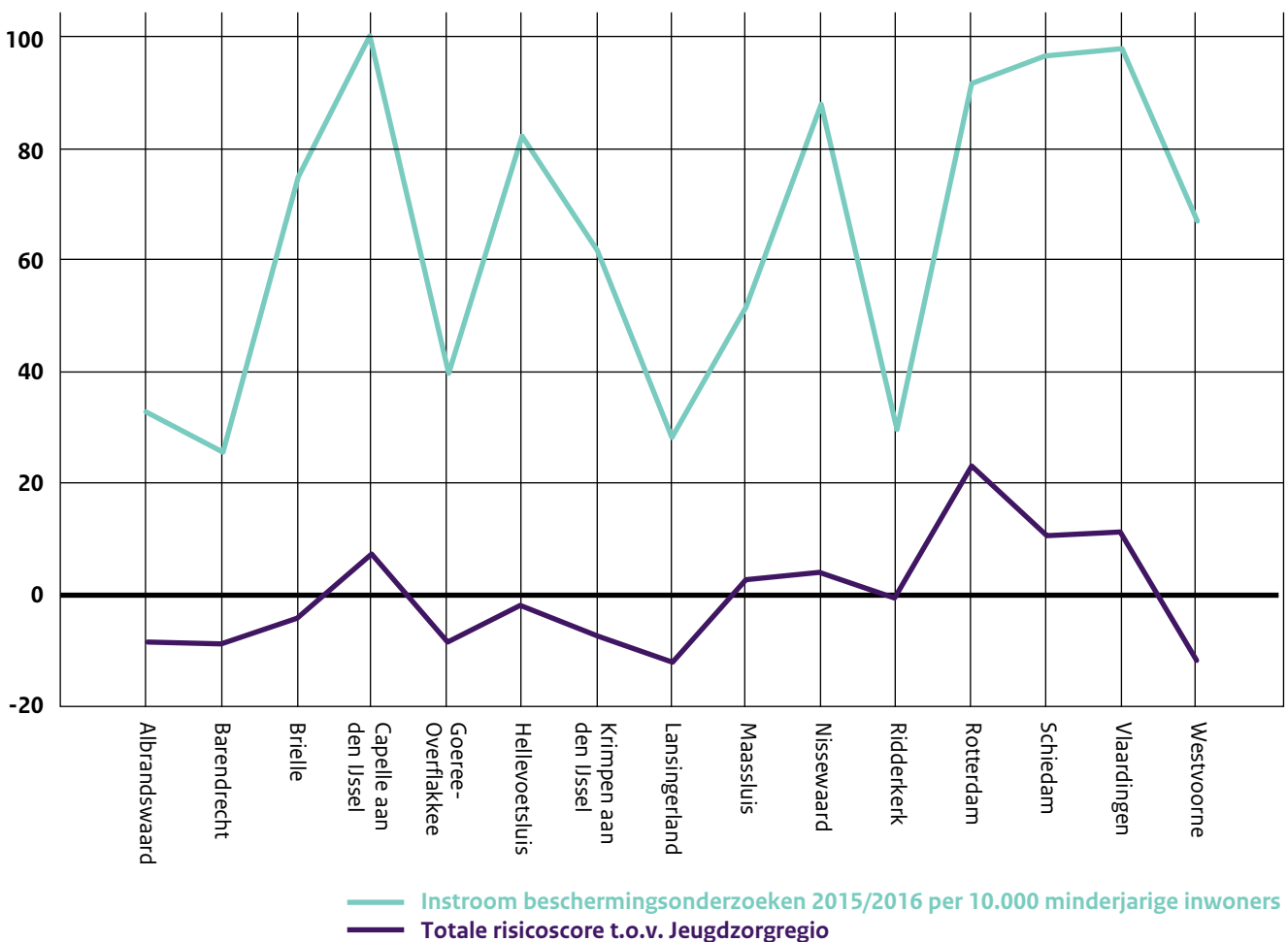

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
 — Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Midden-Holland

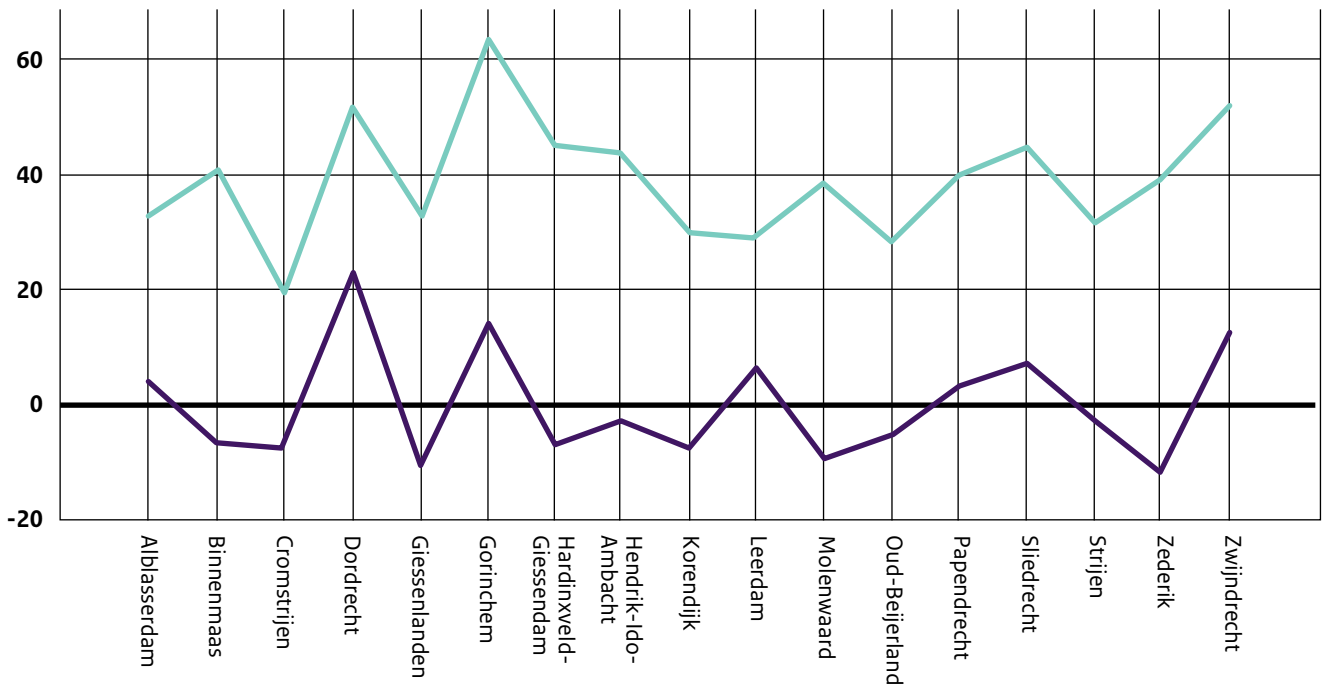

Jeugdzorgregio Rijnmond

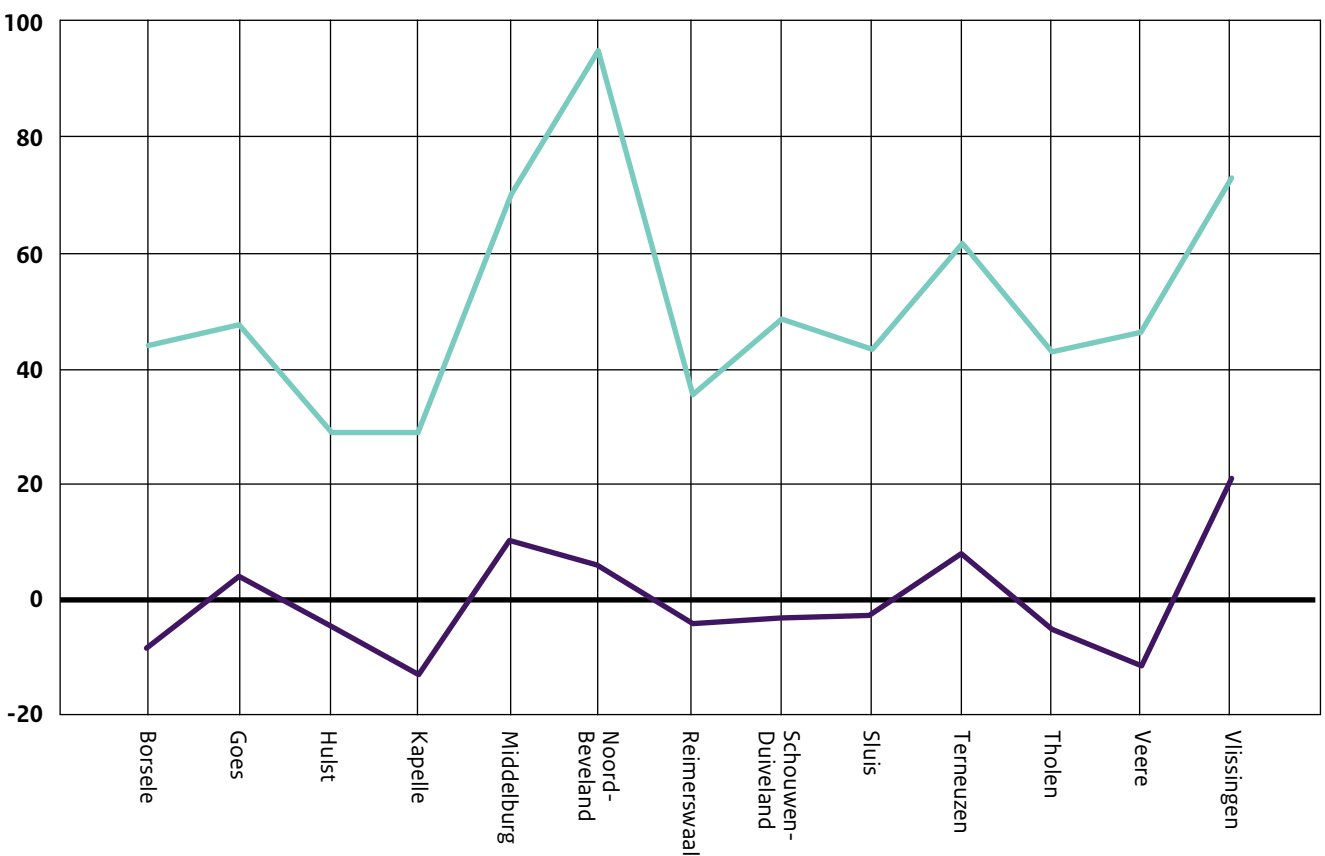

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
 — Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Zuid-Holland Zuid

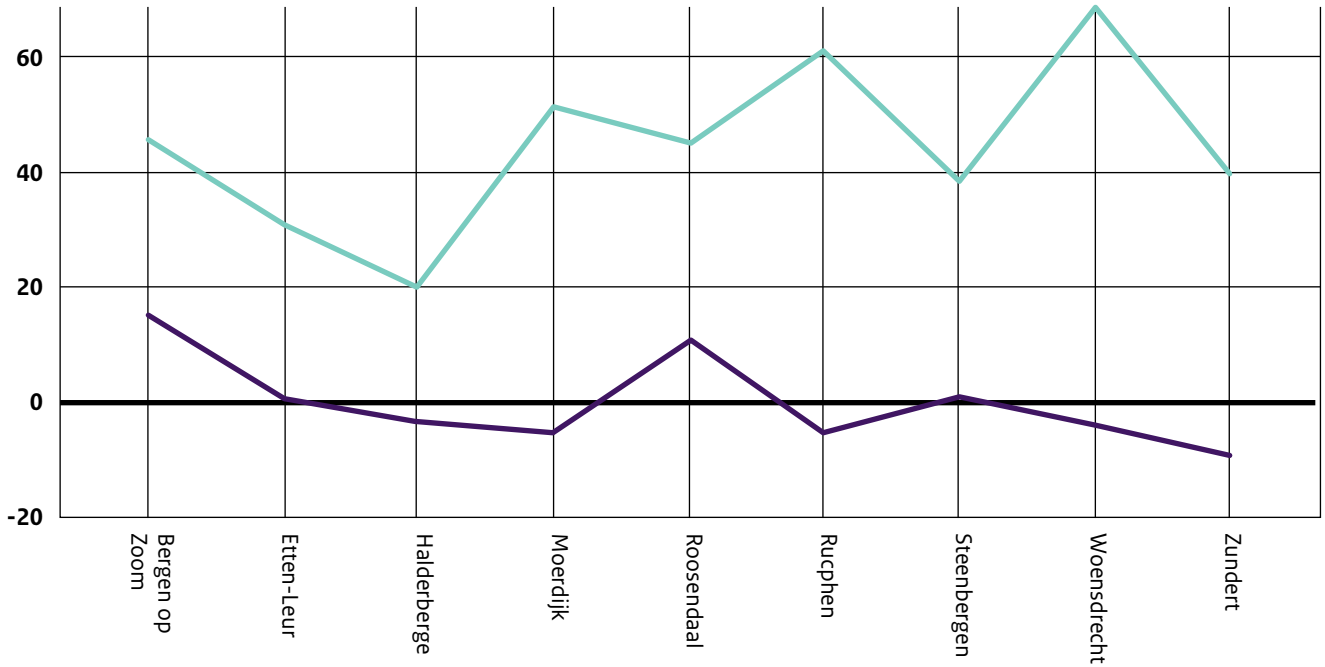

Jeugdzorgregio Zeeland

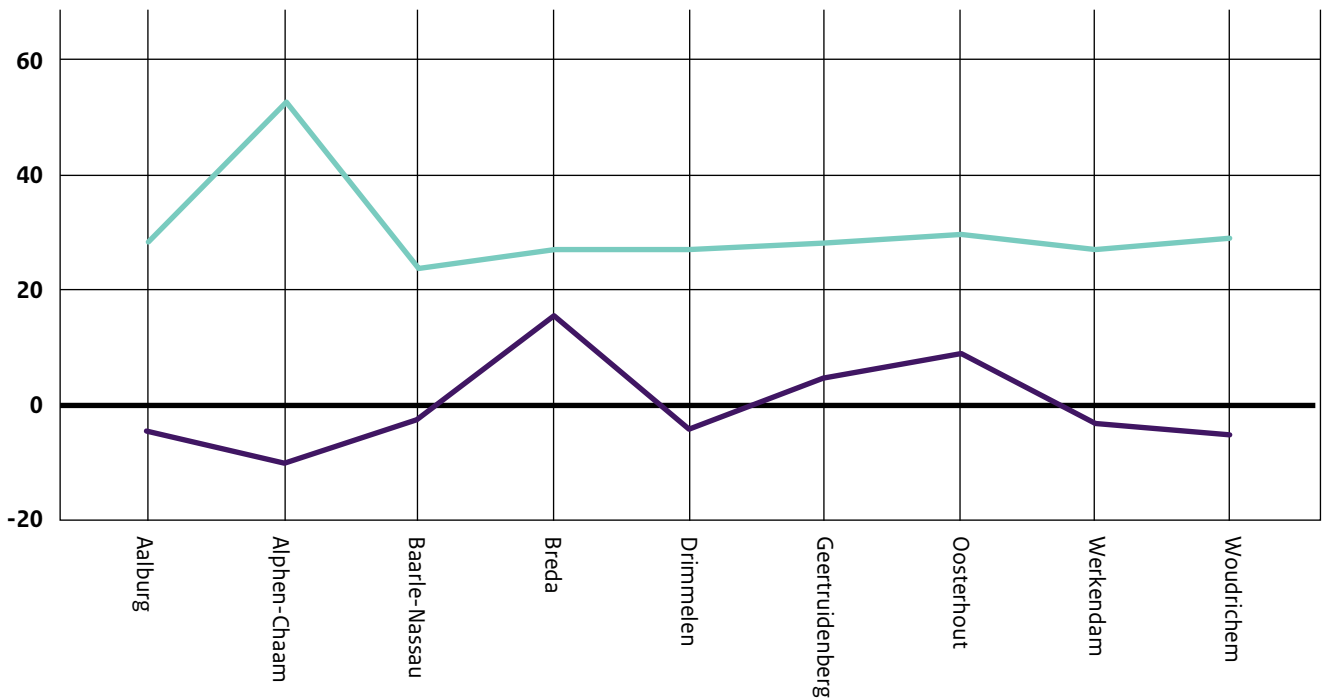

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio West-Brabant West

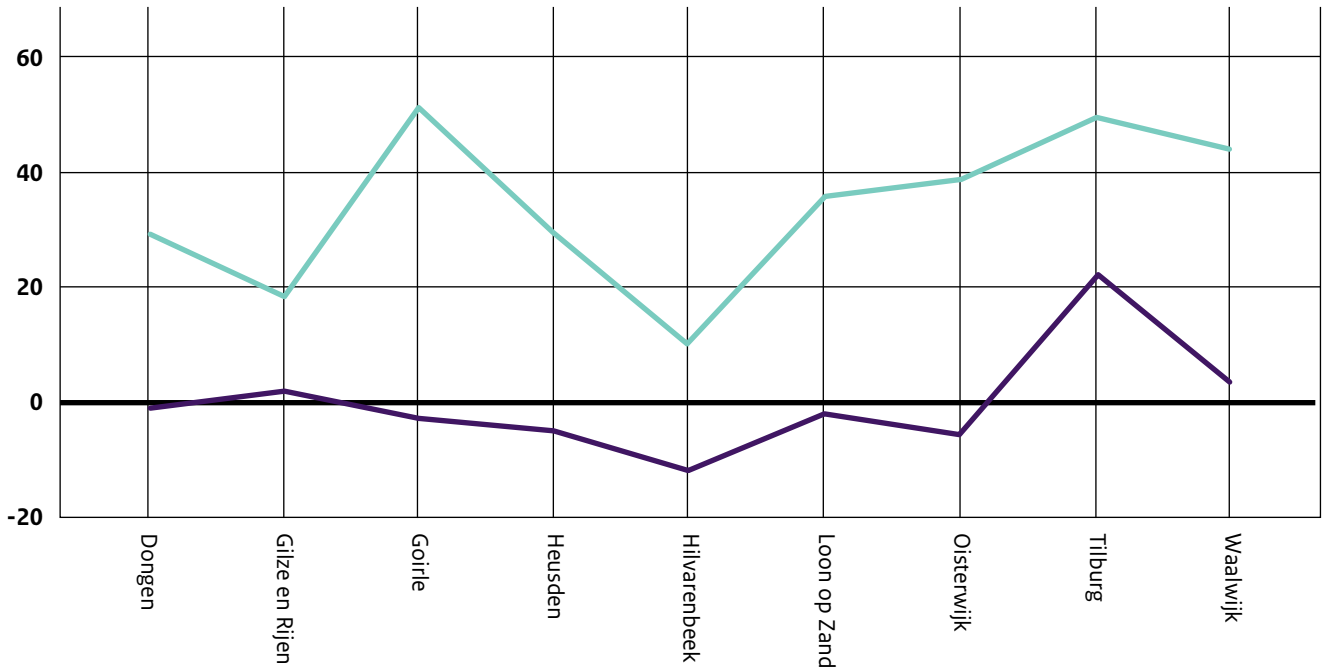

Jeugdzorgregio West-Brabant Oost

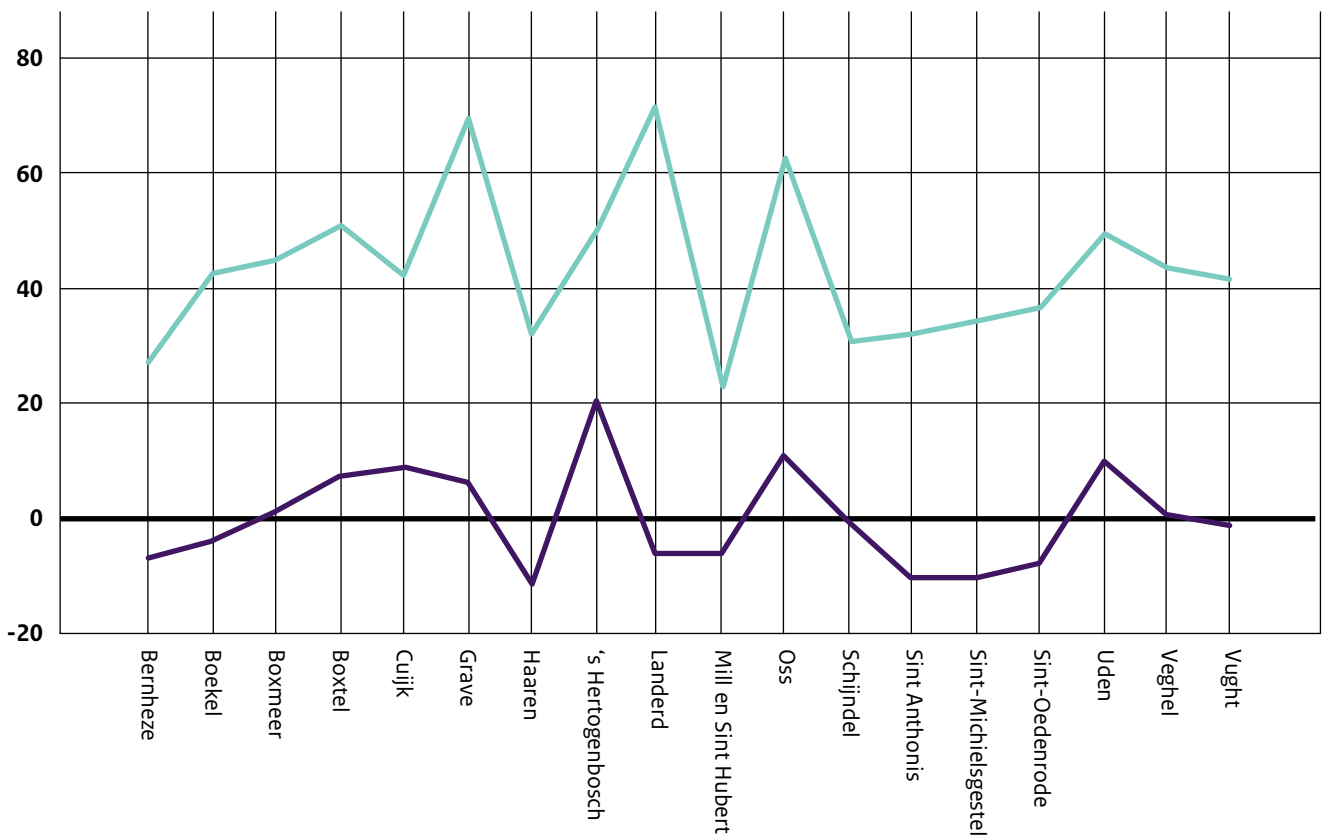

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Midden-Brabant

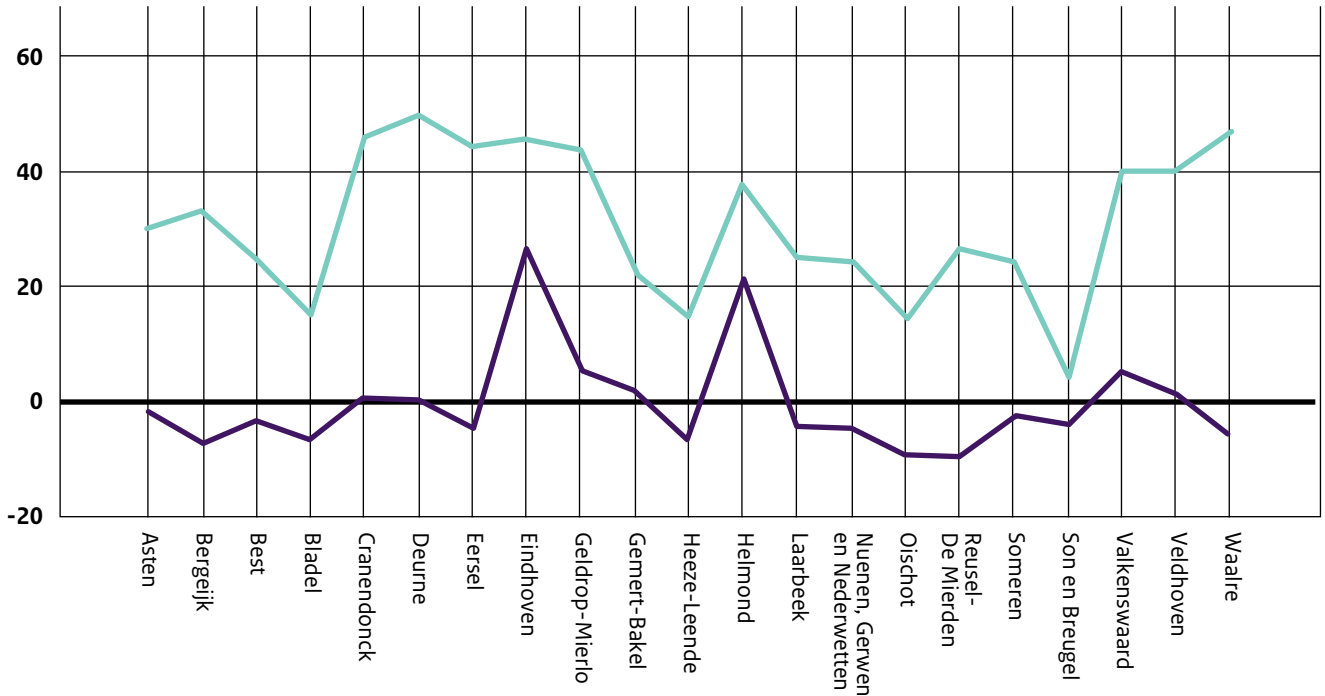

Jeugdzorgregio Noordoost-Brabant

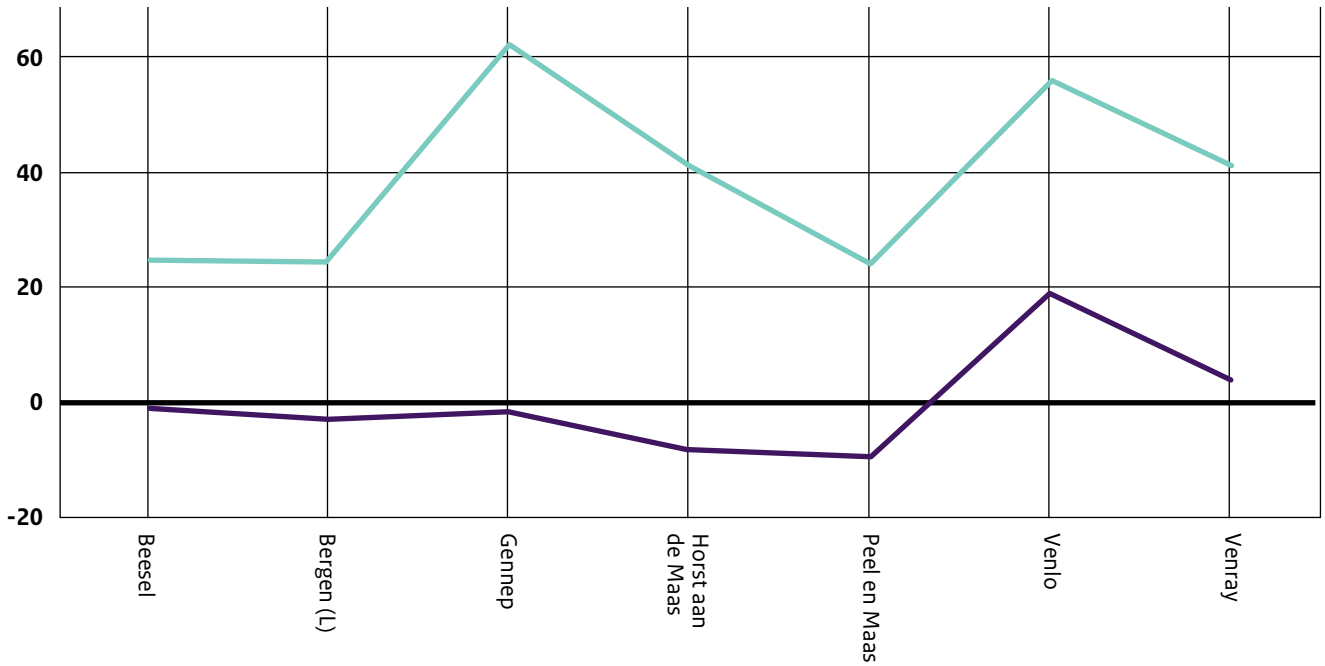

— Instroom beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
 — Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Zuidoost-Brabant

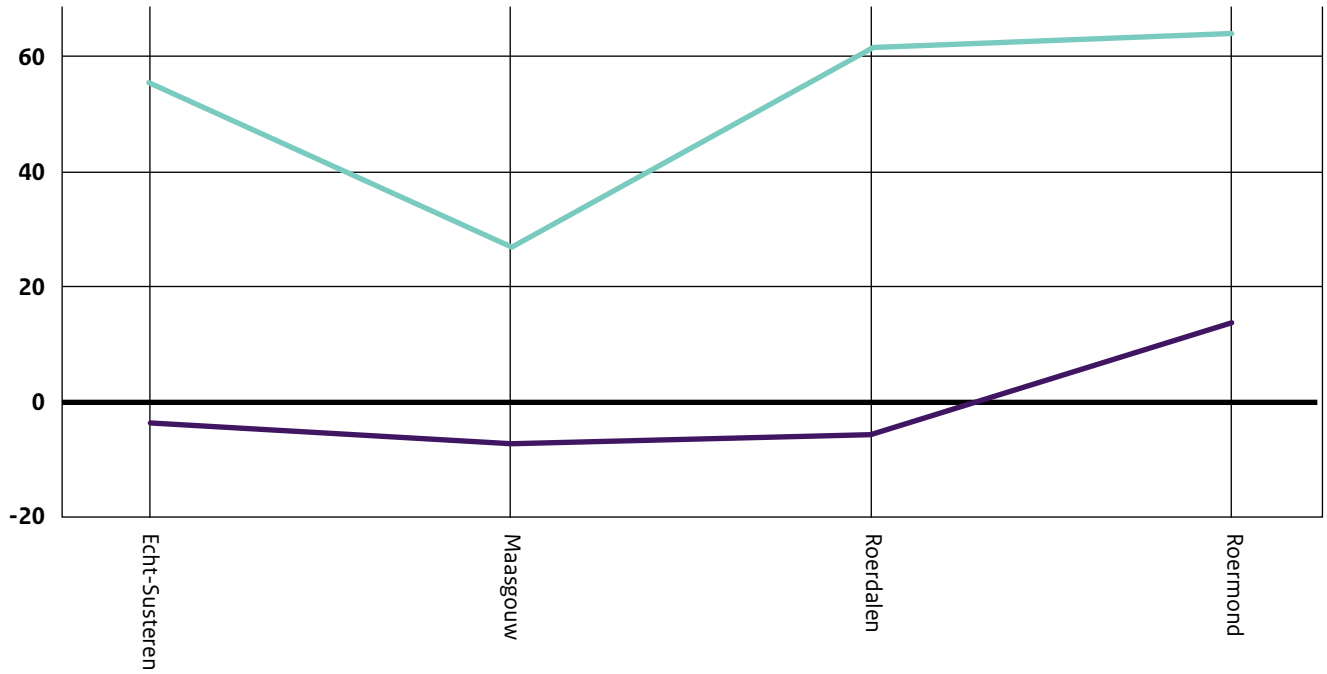

Jeugdzorgregio Noord-Limburg

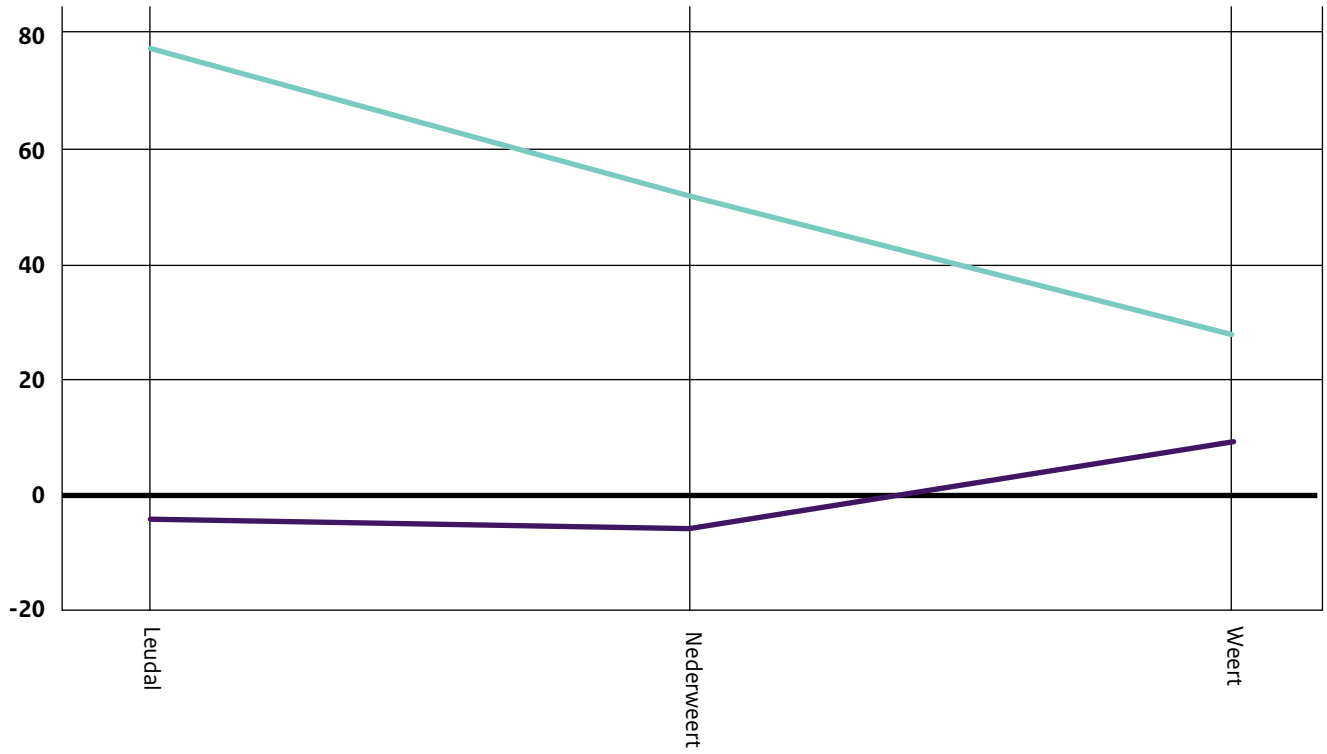

— Instream beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Midden-Limburg Oost

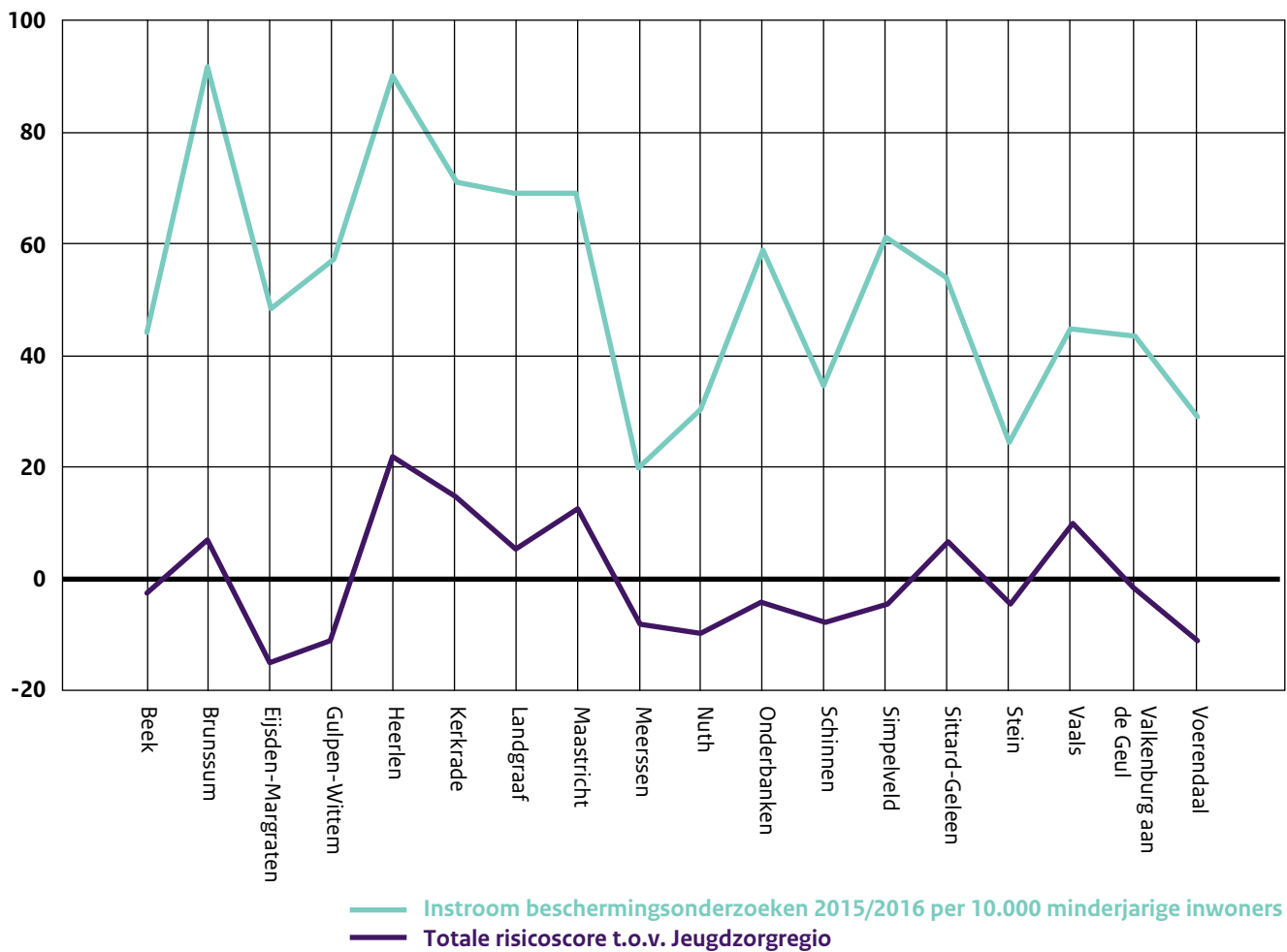

Jeugdzorgregio Midden-Limburg West

— Instream beschermingsonderzoeken 2015/2016 per 10.000 minderjarige inwoners
— Totale risicoscore t.o.v. Jeugdzorgregio

Jeugdzorgregio Zuid-Limburg

.....
Dit is een uitgave van
Raad voor de Kinderbescherming | Landelijke Staforganisatie
www.kinderbescherming.nl | www.cijfersrvdk.nl
April 2018